

TOOLISKOJA TEATAJA

APRILL 1937

Nr. 4

1. AASTAKÄIK

SISU: 1. L. Johanson: Tööstusõpilasele kaitset. 2. Anatol Renning: Majanduse tõus ja tööliste olukord. 3. Töölis-koja seisukohad tööturu korralduse kohta. 4. S. R.: Töötülide lahendamise seadus. 5. J. M.: Tööliste puhke-ajast. 6. Kaks sotsiaalpoliitilist päevaküsimust. 7. E. K.: Kas tekki kriis tekstiilitööstuses. 8. A. Renning: Majan-duslik ringvaade. 9. Ringvaade Tööliskoja tegevusest. 10. A. R.: Välismaa ringvaade. 11. Uusi sotsiaalseadusi. 12. Käitiste elu. 13. Mitmesugust. 14. Nõuandenurk.

Soodsaim ostukoht kõigile on

Tarvitajateühisus

„Tarbija“

T-ü. „Tarbija“ kauplused pakuvad hinnaväärselt ko-loniaalkaupu, konserve, veine, napse, delikatesse, lahtist ja pudeli-piima ning majatarbeid

Külastades T-ü. „Tarbija“ kauplusi, teenite iseen-dale, sest ühiskauplused on rahva omakauplused

Kauplused Tallinnas ja provintsis.

**Kontor Tallinn, Jaama 12
kõnefr. 312-27**

„Tööliskoja Teataja“ sõpradele.

Tuues järjekordselt andmeid „Tööliskoja Teataja“ leviku kohta võime healmeel kinnitada, et „Tööliskoja Teataja“ on muutumas tõeliselt töölistkonna südameasjaks. „Tööliskoja Teataja“ tellijate arv ulatub juba kaugelt üle 1150. „Tööliskoja Teataja“ levikut tuleb aga veelgi tõsta! Tööliskond peab suutma oma häälekandjat ise ülal pidada. Selleks on vajaline tellijate arvu võsta vähimalt 2000-ni. Püüame selle poole! Mida suurem on meie häälekandja levik, seda mõjuvam on „Tööliskoja Teataja“ hääl, seda enam arvestatakse tema seisukohti.

Tänuga konstateerime, et „Tööliskoja Teatajal“ on järgmised kollektiivtellijad:

- a.-s. Franz Krulli käitise töölistkond,
- a.-s. A. M. Lutheri töölistkond,
- E. Tekstiiltöölise Ühingu Tallinna osakond,
- a.-s. Balti Puuvillavabriku töölistkond.

Töölised! „Tööliskoja Teataja“ on teie teenistuses. Tehke „Tööliskoja Teatajale“ tema vastutusrikas ülesanne seega kergemaks, et toote uusi tellijaid ja informeerite meid kõigest, mis töölistel südamel! Tellimisraamatud on talituses saadaval.

Jõudu tööle!

Toimetus.

KAASTÖÖ

„Tööliskoja Teataja“ järgmisse numbriksse palutakse saata toimetusele hiljemalt 25. aprilliks.

Toimetusele saadetud kirjandust.

Die sozialen Auswirkungen der Rationalisierung, Rahvusvahelise Tööstööbüroo väljaanne, Genf, 1932.

La Statistique des Etrangers, Rahvusvahelise Tööstööbüroo väljaanne. Genève, 1936.

The social Consequences of the economic Depression by Wladimir Woytinsky, Rahvusvahelise Tööstööbüroo väljaanne, Geneva 1936.

Narva Linaketramise Manufaktuur

KONTOR Pärnu mnt. 11 Telef. 442-33 442-34

LINASED RIIDED

Pesu-, voodi-, laua-, kleidi-, mööbli-, käterätiku- jne. ning **uuemates mustrites** päevatekid, põrandavaibad, voodiesised vaibad, põrandariided.

Müügil kõikides suuremates manufaktuurärvides üle maa.

Tööliskoja Teataja

Tööliskoja häälekandja

APRILL 1937

Nr. 4

I aastakäik

Tellimishind:
aastas . . Kr. 1.50
1/2 aastas. „ —.75
1/4 „ . „ —.40
Üksiknumber 15 s.

Ilmub kord kuus vähimalt 24 lhk. suuruses.
Vastut. ja tegev toimet. koja peasekret. Ilmar Rebane.
Toimetus ja talitus: Tallinnas, Toompst. 17a—13,
telefon 470-36. Toimetaja kõnetunhid äripäeviti,
välja arvatud laupäev, kella 5—7 õhtul.

Kuulutuste hind:
lehek. . . Kr. 60.—
1/2 lehek. „ 30.—
1/4 „ . „ 15.—
1/8 „ . „ 7.50

Tööliskoja üldkoosolek 14. märtsil 1937. a.

Vasakult 1. rida: R. Koppelman, peasekretär I. Rebane, juh. I. V. Mölder, esimees J. Kurvits, abiesimees F. Kauks, O. Koplus, A. Petrov.

Vasakult 2. rida: P. Pihlak, E. Heinlaid, R. Karulaas, A. Tilk, ametn. L. Kirs, A. Kaasik, A. Laane, A. Mägi, H. Ausmees.

Vasakult 3. rida: Ed. Saar, A. Orumäe, A. Sillaots, A. Kull, nõunik A. Renning, A. Pärn, A. Anijago, J. Lage, R. Peters.

Vasakult 4. rida: V. Kallau, O. Blouart, E. Petree, A. Saul, V. Ado, A. Rae.

Pildilt puuduvad N. Tihanova ja A. Kiisel.

Tööstusõpilasele kaitset!

L. Johanson.

Meistrite, õppinud tööliste ja tööstusõpilaste (lühendatult MÕT) seaduse tegelikku ellu rakendamisega ei näi kõik mitte korras olevat. Kuuleme küll, kuidas järjest uusi kutsealasid arvatakse kutseoskuse nõukogu poolt MÕT seaduse alla, kasutades selleks § 1 viimast lõiget, kuidas isegi liha- poes müüjailt hakatakse nõudma meistri ja õppinud tööliste tiitlit, kuid teame ka, et seaduse järelevalve, eriti tööstusõpilaste ettevalmistamise ja kaitse osas, on väga nõrk, või õieti — see järelevalve suurelt jaolt veel puudub. Ei ole MÕT seaduse alusel järelevalve teostamiseks veel tarvilisi inspektoreid ametisse pandud, tööinspektorite arv on võrreldes nende teiste ülesannetega liig väike selleks, et ka MÕT seaduse täitmise järele valvata.

MÕT seadusel on tähtsaimaiks ülesandeks: 1) kutseoskuse levitamine ja süvendamine, 2) noorte tööliste ettevalmistamine kutsetööle ja 3) tööstusõpilaste kaitse.

Seaduse ulatuse laiendamisest üksi on vähe nende ülesannete teostamiseks. Tähtsam on seaduse elluviimine neil kutsealadel, kus ta kehtima on pandud.

Kõigepealt on tarvis valvata ka selle järele, et vastavalt kutsealadel noored töölistes ka tõesti tööstusõpilastena omandaksid tarviliku ettevalmistuse ja saaksid õppeaja lõpul tarvilikud kutseõigused, ära hoides noorte ekspluateerimist MÕT seaduse eeskirjade vastaselt. On tarvis valvata selle järele, et noortöölised õpilastena saaksid kasutada kõiki neid õigusi ja seda kaitset, mida neile pakub MÕT seadus. See nõuab sihikindlat ja küllaldast järelevalve teostamist.

Üks neid käsitöö kutsealasid, kus tingimata on tarvilik vastav ettevalmistus, oskuse ja vilumuse omandamine teatud õppeaja kestes, on trükitöö, olgu see siis käsi- või masinaladumine või trükkimine.

On selge, et trükitöö on sääraseid kutsealasid, kus võivad töötada ainult väljaõppinud töölistes ja meistrid. Se-

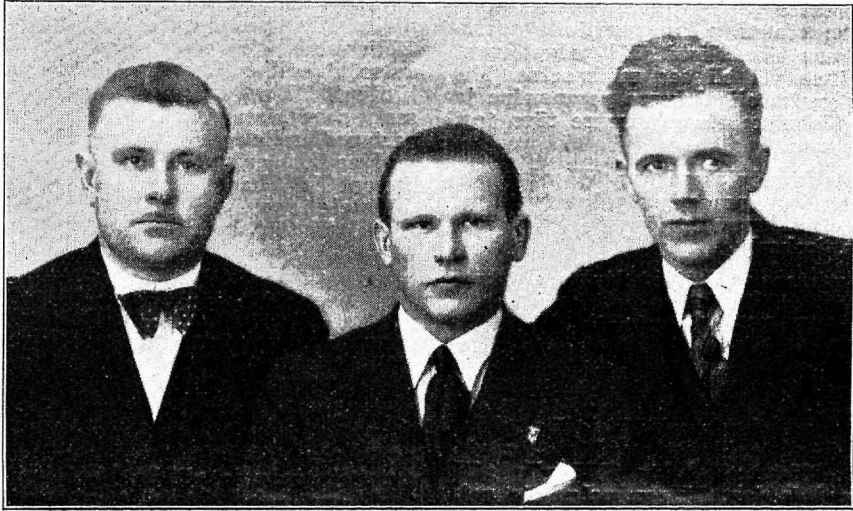
da on see tööala ikka olnud. Ka siis, kui ei olnud veel MÕT seadust, ei leidunud trükitöö alal „lihttöölisi“, vaid siin tuli 4—5 aastat õppida enne, kui saadi kirja- või trükiladujaks. Hari- likult võimaldati õpilastele ka tõesti igakülgselt kutseoskuse omandamist.

MÕT seaduse kehtivusel on siin olukord muutunud — mitte kutseoskuse süvenemise, vaid otse vastupidises suunas.

Kutseoskuse nõukogu oli see, kes muutis ära korra, mille järgi masinaladumist võis õppida see tööline, kes oli juba omandanud vastavad teadmised käsiladumise alal. Kutseoskuse nõukogu otsus, millega määrati masinaladuja õppeajaks 3 aastat, temalt käsiladuja kutset nõudmata, on eluvõõras ega vasta trükitööstuse kutse- huvidele.

Nüüd, kus MÕT seadus juba 1931. aastast saadik on kehtiv, kuuleme, missugune korrupsioon valitseb mõnes trükikojas tööstusõpilaste pidamise alal: noortöölisi peetakse õppinud tööliste kohtadel lihttöölisena, ilma et neid MÕT seaduse nõuetele vastavalt tööstusõpilasteks registreeritaks, ilma, et neil lootustki oleks õppinud tööliste kutse omandamiseks. Seejuures saavad need õigusteta õpilased, „lihttöölised“, õpilase pisikest palka. Seda nähet tuleb pidada mitte ainult MÕT seadusest möödahiilimiseks, vaid ka selle seaduse jämedaks rikkumiseks.

Nii kirjutab „Trükitööline“ nr. 3 — 1937 Tartust ühest trükikojast, kuidas selle juhataja seletab, et tema ei peagi õpilasi masinaladumisel, vaid masina- il töötatakse lihttöölisena ja õppelep- inguta. Säärane lihttööline saab palka 20 k r. k u u s ja kui ta hakkab palka juure nõudma, siis ta vallandatakse ja võetakse uus asemele. Teatud aja järele korraldatakse ettevõtte poolt neile lihttöölisetele katsed, kus siis nõrgemad vallandatakse ja uutega asendatakse. Nii vahetatakse noori töölistes alatasa. „Trükitööline“ ütleb: „Teadjad kinni-

Tööliskoja juhatus.

Vasakult: F. Kauks, J. Kurvits, V. Mölder.

tavad, et niimoodi on juba läbi käinud 200 noort inimest“. „Mida saab aga siin inspektor teha? Õppelepingut ei ole, töölise palgaraamatus seisab: määramata aja peale palgatud masinaladuja, seaduse ees kaitset ei ole...“

Meie arvates siin tuleb siiski midagi teha: tuleb õiguslik kord jalule seada, tuleb MÕT seadus ellu viia ja lõpetada noortööliste südameetu ekspluateerimine, tuleb lõpetada noortöölistest kutsetöölise asemel õnnetute kutsetunnistusega inimeste fabritseerimine.

Tuleb panna kehtima kord, mille järele: 1) trükitööstuses võivad töötada, välja arvatud abitööd (vormide tõstmine jne.), vaid meistrid ja õppinud töölised, nagu see nii ka varem oli; 2) tuleb vastavalt MÕT seadusele sõlmida õpilastega leping, ilma et järe-

taks võimalust sellest seadusenõudest kõrvalepõiklemiseks; 3) tuleb nagu varemgi õpilasil enne masinaladumist õppida käsiladumist.

MÕT seadus peab oma sihte taotlema ka trükitööstuse arengu suhtes, peab kõrvaldama need põhjused, mis takistavad kutseoskuse omandamist, ja peab lõpetama noortööliste ekspluateerimise õigusteta õpilastena-lihttöölisena, keda kasutatakse kui väga odavat tööjõudu.

Ka trükitööstuses vajab õpilane seda kaitset, mida peab andma MÕT seadus.

Tööliskoda on avaldanud oma seisukohad MÕT seaduse muutmise asjus käesoleva ajakirja eelmistes numbrites. Lähem süvenemine küsimusse üksi trükitööstuse alal tõendab, et need ettepanekud on eluliselt põhjendatud ja nende teokssaamine tööliskonna poolt üldiselt oodatud.

Majanduse tõus ja tööliste olukord

Anatol Renning.

1. Palgad, elumaksumus ja töötülide lahendamise komisjon.

Majandusliku olukorra paranemisega Eestis tekkis tööliskonnas loomulik soov saada osa majandusarengu kasudest. Esitatud pal-

ganõudmistele tulid tööandjad vaid osaliselt vastu, ja väga piiratud ulatuses. Tekkis rida palgavõitlusi, mille tulemus oli aga väike, kuna töötülide lahendamise komisjon tuli oma sundotsustega vahele. Ligi 10% palgatõus, võrreldes 1934. a., mida märgib ametlik

statistika, jaotus pealegi tööliste vahel väga ebahühtlaselt; tõsteti palku peamiselt oskustöölistel, kuna lihttöölised jäid palgatõusust tihti peale ilma või oli see minimaalne. Mis jäi aga tulemata, oli olukorra paranemine ja elutaseme tõstmine: elumaksumuse tõus tegi palgatõusu tasa.

Nii on tekkinud olukord, kus töölised mõtlevad kaitsele. Nende praegused palganõudmised põhinevad elumaksumuse tõusul (üle 20% kahe aasta jooksul).

Selles mõttes esitasidki Krulli ja Riigi Sadamatehaste töölised oma palganõudmised. Asi rändas tööütlide lahendamise komisjoni ja sealt tuli otsus: tõsta Krulli tööliste palku 2,5% ja Riigi Sadamatehaste tööliste palku 3,5%.

Need otsused rahuldavad töölisi vähe. Tõus on mõeldud mitte üksikute tööliste tasude, vaid palga üldsumma kohta. Tööandja võib näit. suurendada just kõrgemapalgaliste palga, kuna need oskustöölistena on raskemini asendatavad. Teiselt poolt võib juhtuda, et palga üldsumma ei tõusegi — sest palga üldsumma pole mingi kindel suurus, vaid muutub iga palgamaksmisega, nii et osutub võimaluks kindlaks teha, kas palgasummas on need 2½ või 3½% sees või mitte.

Kuid rääkimata sellest näitab komisjoni otsus, et tööliste palga tõstmisest vastavalt elumaksumusele ei taha praeguse olukorra juures asja saada. See palgatõus, mida töölised on saavutanud majanduse tõusu tõttu, arvatakse elumaksumuse tõusust maha. — Tõepoolest: tööliste keskmine tunniteenistus 1936. a. oli ametlikel andm. il 32,3 senti, s. o. natuke vähem kui kriisi algul (1930. a. — 32,5). Elumaksumus jõudis aga aasta lõpul peaaegu kriisieelsele tasemele (1937. jaan. 104, — 1930. a. jaan. 109). Nii et lõpptulemusena on tööliste olukord jäänud niisama ebarahuldavaks nagu ta oli enne kriisi. Veelgi rohkem: kriisi ajal on reaalpalk koguni tõusnud hindade languse tõttu, ja nüüd on see kriisiaegne palgatõus kadumas. Kriisi ajal pigistab tööpuudus, tõusu ajal elukallidus. Millal kujuneb olukord rahuldavaks, jääb lahtiseks.

2. Tööandjate ja tööliste vahekorra alused.

„Palkade ja elukalliduse tõusu nõiarang“ — nii on „Kaubandus-tööstuskoja Teataja“ viimase numbril (nr. 6) juhtkirja pealkiri. Kuna see nõiarang ongi, nagu eelnevast näha, suurimaks mureks tööliskonnale, on meil põhjust tõsiselt tähele panna tööandjate seisukohti selles küsimuses, — seda enam, et mainitud juhtkiri on otsekohe adresseeritud tööliskonnale. Juhtkirja lõpul nimelt seisab:

„Tööliskond peaks tõsiselt meie praegust majanduselu seisundit arvestama ja jõudma enne streikide organiseerimist oma juhtkonnas arusaamisele, et just tema on praegu vastutav, et meil ei hakkaks korduma Prantsusmaa rahvafrondi „sotsiaaleksperiment“ oma võimalike vapustavate tulemustega.“

Teatavasti seisab Prantsuse „sotsiaaleksperimenti“ peatumisel selles, et parandada tööliskonna olukorda. Seni oli Prantsuse kutseühinguline liikumine liialt nõrk ja poliitiliselt lõhestatud; selle tõttu lonkas ka seal sotsiaalseadusandlus ning palgad ei vastanud sellele kõrgusele, mida rahvamajanduse kandevoime oleks võimaldanud. Inglismaal ja Skandinaavias oskasi tööandjad töölistele vastu tulla, öieti hinnates organiseeritud tööliskonna jõudu; Prantsuse kapitalistid sõdivad aga tööliste nõudmistele kangekaelselt vastu. Kui muutused tulevad seal nii järsult, siis just seepärast, et neid nii kaua tagasi hoiti — selles on Prantsuse sündmuste õppetund teiste maade tööandjatele.

Kuid jätame Prantsuse asjad kõrvale. Võime igal juhtumil nõustuda „K.-t-koja Teatajaga“, et enne streikide organiseerimist peab väga tõsiselt arvestama rahvamajanduse olukorda ja püüdma leida rahulikud teed oma seisukohtade teostamiseks. Kuid teiselt poolt on ka tööandjad kohustatud käsitama tööliste ettepanekuid asjalikult ja tähelepanelikult; mis peasi — nad peavad loobuma lootusest, et Eestis võib jääda tulemata ühislepingute süsteem ja moodsam sotsiaalseadusandlus. Eesti rahva hariduse tase ja organiseerimise oskus tagavad, et meie tööliskond paneb end ühiskondlikus elus täievääriliselt maksma, nagu see on juba süündinud Inglismaal, Skandinaavias ja mujal.

Kui tööandjad jõuavad sellele arusaamisele, avaneb tee vahekorradate kujundamisele rahuliku kokkuleppe alusel, ilma et tarvitseks minna streikideni või kutsuda vahekohtunikke riikliku komisjoni näol.

3. Palgatõusu mõju kaubahinnale.

Kahjuks ei nähtu „Kaubandus-tööstuskoja Teataja“ juhtkirjast, et see arusaamine oleks tööandjail juba küpsunud. Peab tunnustama, et oma toonilt on see juhtkiri üsna asjalik ja korrektne, sisaldab ka tunnustuse, „et kogu maa majanduse üheks eesmärgiks on rahva laiaade hulkade elustandardi tõstmine“. Üldse püütakse seal argumenteerida, lähtudes tööliste eneste huvidest. Kui tööliskond oma praeguse olukorraga ei lepi ja kui temas on ärganud organiseerimistung, ei suuda mingi kunstlik tõke kestvalt pidurdada tema ühiskondliku erikaalu tõusu. Seepärast on nüüd tööandjate mureks õigustada praegusi palku tööliskonna enda huvide seisukohalt.

Tööandjate poolt esitatud mõttekäik on järgmine: Kui tõusevad palgad, siis tõusevad ka hinnad, ja nii võib reaalpalk koguni väheneda.

Selle juures juhitakse tähelepanu sellele, et praegune elumaksumuse tõus on ainult vähemal määral tingitud tööstuskaupade kallinemisest. Hinnas on tõusnud peamiselt toitlus ja küte. Palgatõstmisele võib aga järgneda ka tööstuskaupade hinna tõus.

See võimalus on tõesti olemas. Mitte seepärast, et meie tööstus ei suudaks kanda kõrgemaid palku: tema kasud on praeguste

palkade juures liigigi suured. Palgatõstmise puhul näit. 25% võrra tõuseb kauba omahind palju väiksemal määral, kuna palga osatähtsus omahinnas on suhteliselt väike. Kui näit. tekstiiltöösturite eneste tunnistuse järgi moodustavad palgad 20% omahinnast, tähendab 25% palgatõus ligi 5% omahinna tõusu, mis on tekstiiltööstuse erakorraliselt suurte tulude juures täiesti võimalik ilma müügihinna tõusuta.

Siiski püüavad töösturid kahtlemata kasutada palgatõusu hinnatõstmise ettekäändena. Iseenesest see on üsna loomulik äri seisukohalt, et uued kulud püütakse veeretada teiste õlgadele. Küsimus on aga selles, kas see on teostatav ja kas see on lõppude lõpuks kasulik tööandjatele endile.

„K.-t. Teataja“ toob ette, et „toorainete kallinemine riivab ka meid, kuid tööstus valdavas enamuses on seni suutnud hoiduda valmisproduktide hinna tõusust. See on sisuliselt preemia maksmine tarvitajaskonnale tööstuse loomuliku kasu arvel“. Tuleb küsida, miks on töösturid sedapuhku loobunud oma „loomulikust kasust“? Nähtavasti olid selleks oma tõsised põhjused ja mitte mingi eriline kaastunne tarvitajaskonna vastu. Äritegevuses ei otsusta kaastunne, vaid kalkulatsioon; ja kalkulatsioon näitas, et meie siseturg oma alatasa väheneva ostujõuga lihtsalt ei kannata tööstuskaupade hinnatõusu. Tööstuskaupade hinnad hoitakse ju meil kogu aeg väga kõrgel, ja kui sellest veel edasi minna, läheb tarvitamine tagasi, tööstused hakkavad töötama lattu ja nii osutub kahju saajaks hinnatõusust tööstus ise.

Täpselt samuti kujunes asi ka palgatõusu puhul. Ainult siis, kui palgatõus kujunes suureks ja üldiseks, nii et rahva ostujõud märgatavalt tõusis, võis tekkida kiusatus tööstuskaupade hindade tõstmiseks. See on ju iga majandustõusu tunnuseks, et tõu-

sevad nii palgad kui ka kaubahinnad; tööliste mureks on see, et palkade tõus jõuaks hindade tõusust ette.

4. Tööjõudluse tõus ja palgad.

Igal juhtumil peab olema selge, et palgatõstmine on ainus vahend tööliste olukorra oluliseks parandamiseks. Lõppude lõpuks tunnistab seda ka „K.-t. Teataja“. Tööandjate häälekandja leiab aga, et „tööliskonna ostujõu tõstmine ja palkade suurendamise tarve on probleem, mis vajab lahendamist nõnda, et ei vapustataks maa majanduslikku tasakaalu. Siin on olemas ka rahulikumaid teid, ja nimelt — tööjõudluse suurendamine käitises“.

See tähendab, et palkade tõstmine on õigustatud niivõrd, kui võrd suureneb produktiivsuse hulk tööliste kohta, — ratsionaliseerimise ja uute masinate sisseseadmise tulemusel. „K.-t. Teataja“ toob ette, et tekstiiltööstuses on tööliste langev produktiooni hulk ühendriikides 4 korda, Inglismaal 3 korda ja Saksamaal 2 korda suurem kui meil.

Kui aga küsida, kas produktiooni hulk tööliste kohta on meil muutmatu või tõuseb, siis selgub, et samas tekstiiltööstuses on see ajavahemikus 1929.—1934. a. tõusnud 87%! Palkade vastavast tõusust pole aga madagi kuulda.

Tööjõudluse suurendamine käitistes on kindlasti õige põhimõte, kui võrd see ei sünni tööliste jõu väljakurnamise arvel. Seepärast on see tõesti tervitatav, et viimasel ajal on meil vanu masinaid suurelatuslikult asendatud uutega. Kuid palgatõstmist tööjõudluse suurenemisele iseenesest veel ei järgne. Selle peavad töölisel veel saavutama. Loodame, et see sünnib asjalikkuse vaimus, võimalikult vabatahtlike kokkulepete teel.

Tööliskoja seisukohad tööturu korralduse kohta

Tööpuuduse ja tööliste puuduse küsimuste lahendamine.

Tööliskond on korduvalt esitanud oma seisukohad majanduspoliitiliste küsimuste kohta. See on ka mõistatav. Koos põllumeestega on tema rahvamajanduse kandjaks; ta kannatab rahvamajanduse tagasimineku puhul ja on huvitatud sellest, et majanduse tõusu ajal paraneks ka nende olukord, kelle töö on selle tõusu aluseks. Ta on huvitatud sellest, et ta jõud saaks rahvamajanduses täieliselt rakendatud ning et töötasu vastaks töö väärtusele. Ta esitab oma seisukohad mitte kui paluja, vaid kui üks tähtsaimaid demokraatlikke rahvakihte, kelle sõna peab kaaluma ka riiklikus elus. Paraku

näitavad kogemused, et tööliste seisukohtadest minnakse mööda. Kuid see muutub niipea kui töölikond on küllalt organiseeritud ja lõhestamatu.

Seda kõike tähele pannes on Tööliskoda oma koosolekul 14. märtsil püstitanud järgmised nõudmised tööturu korraldamise alal.

Resolutsioone tööturu korralduse küsimuste kohta.

I. Tööliskonna olukorra parandamiseks on olulise tähtsusega olukord tööturul, s. o. vahetöö pakumiste ja töönõudmiste vahel.

Kuna majanduseelu on muutlik, on majanduses alati teatud arv töökäsi rakendamata vastavalt oma oskustele või erialale või on hoopis töota; teiselt poolt esineb käitistes või tervetes tööstusharudes tööliste puudus. Majanduseelu käigus kujuneb teatud tasakaal tööjõu ja selle tarvitamise vahel; nagu turul kujunevad kaupade hinnad, nii kujuneb ka palgatase, — selles mõttes räägitakse „tööturust“.

Kuid selle tasakaalu alatised kõikumised on töölistele väga valusad, eriti Eesti tööliiskonna palga- ja organiseerimistaseme juures.

1) Töötaoleku puhul on elatamisvõimalused väga piiratud, kuna töölistel puuduvad tööl olles võimalused tagavarade kogumiseks.

2) Tööliised, kuivõrd nad on organiseerimata, pakuvad tööleminekul üks-teisest alla, mille tulemusena kujunevad palgad liiga madalaks. Sellespärast ei ole ka Eesti tööliise palgatase mingisuguses vahekorras tööstuse tõelise kandejõuga.

3) Eelnevast tingitud tööandjate üleolev suhtumine tööliiskonnale on omakorda põhjuseks, miks pole seniajani tarviliselt hoolitsetud tööliiskorterite eest, mis suuresti takistab tööliste püsivust töökohal.

4) Eriti valus on hooajalise töö puuduse nähtus, peamiselt põllumajanduses, kus rakendatakse osa tööjõudu ainult suveti, mistõttu see peab paratamatult valguma teistele aladele.

5) Kuna olukord on küllalt raske ka siis, kui majandus on heal järjel, muutub häda eriti suureks majanduskriiside ja tööpuuduse kasvu ajal.

6) Selles olustikus on inimesed tihipeale sunnitud otsima ükskõik mis-sugust tööd, ilma et see oleks kooskõlas nende oskustega ja annetega.

7) Tööjõu odavus on nähtavasti ka üheks põhjuseks, miks ei hoolitud seniajani küllaldaselt oskustööliste kaadri kasvatamisest.

II. Nende puuduste kõrvaldamine peab arenema järgmistes suundades:

A. Laiemate ja paremate töövõimaluste loomine või, teiste sõnadega,

Eesti tööjõu võimalikult täielikum ja viljakam rakendamine. Selleks on eriti vajaline:

1) Tööstuse väljaarendamise jätkamine.

2) Põllumajanduse mehhaniseerimine ja selle kaudu tootlikkuse tõstmine, mis peab võimaldama põllutöölistele paremaid ja kindlmaid elu- ja palgatingimusi.

3) Tööturu olukorra pidev uurimine — tööjõu reservide selgitamine. Tööjõu suure voolavuse põhjuste uurimine põllumajanduses ja tööstuses.

4) Tarbekorral tööjõu juhtimine tootvamatele aladele neilt tööstustelt, mis püsivad ainult soodustuste najal.

5) Kutsehariduse korraldamine vastavalt areneva majanduse nõudeile; oskustööliste kaadri väljaarendamine.

B. Tööliste seisukoha kõvendamine tööturul. Selleks:

1) Tugevate vabade kutseühingute organiseerimine, kes on suutelised olema võrdseks partneriks tööandjale.

2) Ühislepingute süsteemi väljaarendamine, mille kaudu kindlustatakse palgad ning töötingimused ja kutseühingud asuvad ise töövahetalituse korraldamisele.

C. Tööturu kõikumistest tekkiva pinevuse pehmendamine. Selleks:

1) Tööpuuduse vastu kindlustuse teostamine, mis vabastab tööliise rüüstusest ebakindluse tundest, millest ta lahti ei pääse ka majandusliku tõusu ajal.

2) Töövahetabituse parem korraldamine; korraldajaks peab olema omavalitsus, kuna tööandja juuretõmbamine on mõeldav ainult võrdsel alusel töölistega, vastavate komiteede näol.

3) Tööliste korteriolude parandamine, eriti põllumajanduses ja arenevates tööstusrajoonides, kuid ka mujal.

4) Olukorra lõpetamine, kus tööjõudu kestvalt rakendatakse hädaabitööliste nime all madalama tasu eest ning kus omavalitsuste töödel asendatakse vanemaid tööliisi noortega.

III. Üldiseks põhimõtteks jäägu nende kohuste täitmine, mis riik on

enda peale võtnud E. V. põhiseadusega § 25 ja millest ta ei tohi enam loobuda. See on ka vältimatuks eelduseks rahva juurekasvu suurenemiseks, nii sündivuse tõusu kui ka surevuse languse kaudu. Kuni need kohustused pole täi-

detud, ei tohi kõne alla tulla välistöölise sissetoomise küsimus.

Riigivõimu sammud tööturu korraldamisel peavad sündima koostöös tööliste omavalitsuslike organisatsioonidega.

Töötulide lahendamise seadus

Riigivanema poolt dekreedina antud Töötulide lahendamise seadus, mis hakkas kehtima 22. aprillist s. a. (RT 21 — 1937, art. 174), toob rea muudatusi senisesse korda töötulide lahendamise alal.

1. Ulatus. Ühel juhul seaduses tähendatud töötulide lahendamise korra kasutamine on sunduslik, teisel juhul vabatahtlik. Sunduslik on selle seaduse rakendamine kõigi käitiste kohta, kus streik põhimõtteliselt on lubatud. Vabatahtlik on selle korra kasutamine ainult neis käitistes, kus streikimine on keeldud (§ 1). Streikimine on aga üldse keeldud neis riigi käitistes, kus toodetakse või töödeldakse riigikaitse võitlusvahendeid, riigi- või omavalitsusasutusi, käitisi, mis on seotud liiklemisega raudteel, omnibustel, liinilaevadel, posti, telegraafi ja telefoni sideteenistusega, linnu valgustavais elektrijaamades ja gaasivabrikuis, veevärkides ning Riigi Trükikojas (§ 18).

Käesoleva seaduse kehtivusest on erandatud sõjaväe ning sõjaministeeriumi käitised ning käitised, mis on otseselt sõltuvad riigi eelarvest.

Seadus tuleb rakendamisele ainult tööandja ja tema käitise tööliste vahel tekkinud kollektiivsete töötulide lahendamisel. Seaduse rakendamiseks on vajaline kollektiivse töötuli olemasolu. Ei ole enam nõutav, et see töötuli oleks tekkinud majanduslike huvide pärast. Peab aga olema antud töötuli, s. o. tuli, mis on tingitud töösuhetest, seega tööandja ja töövõtjaskonna kui niisuguste vahelistest suhteist.

Edasi on nõutav, et oleks antud kollektiivne töötuli. Kollektiivse töötuliga on tegu siis, kui käitise tööliskond esineb kollektiivina. Ei ole küllaldane, kui töölised esinevad oma nõudmistega igaüks eraldi.

Nagu tähendatud, on seaduses määratud töötulide lahendamise kord kohustav. Kohustavaks muutub see kord aga hetkest, millal pooled omavahel kokkulepet ei saavuta ja seetõttu ähvardab tekkida streik. Seaduses määratud töötuli lahendamise korra rakendamine on siitpeale kohustav vastava sanktsiooni ähvardusel. Töölised võivad jätkata tööandjaga kokkuleppe mittesaavutamisel küll töötuli mitmesuguste vahenditega (n. boikott), taotledes oma nõudmisi, kuid streiki nad ei saa alustada, töötulide lahendamise seaduse eeskirjade vastaselt. Vastasel korral seesugusest streigist osavõtjad langevad karistuse alla, samuti kui õhutajad seesugusele streigile.

Järelikult seaduse ulatust ja rakendamisele tulemist määratlevais eeskirjades juba on püstitatud sundvahenduse põhimõte, edaspidiselt on see kõnesoleva seaduse süsteemis ka kaunis sirgjoonelisel läbi viidud.

2. Esindus. Tööandja esineb töötulis kas isiklikult või voliniku kaudu, töölised ainult esindajate kaudu.

Töölise esindajate määratlemisel tehakse vahet käitiste vahel, kus kehtib Tööstuslike käitiste tööliskonna asutiste seadus, ja käitiste vahel, kus nimetatud seadus ei kehti.

Esimesis loetakse eriliselt volitamata töölise esindajaiks töölisvanem või töölisnõukogu, kui töötuli algamiseks on üldkogu otsus. On töölisvanem või töölisnõukogu aga valimata, siis valib esindajad töölise üldkogu sama käitise töölise seast liht-hääletamusega.

Teistes käitistes töölised volitavad oma esindajaiks soovi kohaselt füüsilisi või juriidilisi isikuid. Volituse kehtivuseks on vaja käitise vähimalt 50% töölise allkirju, kas tööandja, selle asetäitja, tööinspektori, kohaliku omavalitsuse, notari või Eesti konsuli õigekstunnistamisega (§ 2).

Nagu eelnevast nähtub, kehtiv töötulide lahendamise seadus arvestab töötulis ainult üksikut käitist ja selle tööliskonna esindust, välja lülitades peaaegu täieliselt kutseühingud. See seisukoht laseb end aga vähe põhjendada nii kehtiva tööõiguse süsteemi kui ka tööõiguse teooria seisukohalt. Töötuli eesmärgiks on tariifi- (kollektiiv-) lepingu saavutamine. See on kutseühingute ülesanne, ja vastava seaduse alusel on meil vaid kutseühingud selle sõlmimiseks õigustatud. Nimetatud seaduse eeskirjade kohaselt aga töötulide tähendus töölise majanduslike nõuete läbiviimisel ja nende õiguste lepingulisel kindlustamisel muutub minimaalseks, kuna töölise omaabi vabade kutseorganisatsioonide kaudu, mis on kõige tõhusamaks vahendiks töölise õiguste ja huvide kaitsel, on pidurdatud. Selle tagajärjel seadus, mis lähtub üksiku käitise tööliskonna töötulist oma tööandjaga, satub ise vastollu oma süsteemiga, nähes ette eriprotseduuri nende töötulide kohta, millised on tekkinud mitmes käitises (§§ 4, 5) tööinspektori kaudu. Seadus põhimõtteliselt ju sellaseid töötuliseid üldse ei tunnusta.

3. Töötuli lahendamise menetlus.

a) Tööinspektori menetlus. Töötuli seadusepärane lahendamine algab hetkest, millal üks pooltest on jõudnud veendu-

musele, et kokkuleppe saavutamise on võimalu, ja ta pöörduv tööinspektori poole (§ 3).

Töötüli ametlikuks alguseks loetakse see- ga uue seaduse järgi pöörduvist tööinspektori poole.

Tööinspektorite tegevuses tuleb vahet teha töötülide vahel, mis on tekkinud 1) ühes käitises, 2) ühe tööinspektori ringkonna mitmes käitises või 3) mitme tööinspektori ringkonna käitistes.

Esimesel kahel juhul allub töötüli lahendamisele tööinspektorile. Tööinspektor võtab tarvitusele kõik seaduslikud abinõud poolte vahel kokkuleppe saavutamiseks (§ 4).

Viimasel juhul vanem tööinspektor võtab viivitamata tarvitusele kõik abinõud kokkuleppe saavutamiseks (§ 5). Seega vanema tööinspektori lahendusvahendid on vabamad, ta on aga piiratud ajaliselt, kohustudes asuma lahendamisele viivitamata.

b) Töökaitse- ja sotsiaalkindlustuse osakonna direktori menetlus. Tööinspektori menetluse mitteõnnestumisel, kusjuures uus seadus on pikenud tööinspektori menetluse tähtaegu, kantakse sellest ette Sotsiaalministeeriumi Töökaitse- ja Sotsiaalkindlustuse osakonna direktorile, ettekandmiseks sotsiaalministrile (§§ 4, 5, 6).

e) Sotsiaalministri esialgne menetlus. Sotsiaalministri esialgne menetlus seisab töötüli lahendamise andmises Töötülide lahendamise komisjoni. Sealjuures tehakse vahet töötülide selle järele, kas vastavas käitises streikimine on keeldud või üldpõhimõtteliselt lubatud.

Esimesel juhul on sotsiaalministrile obligatoorne töötüli lahendada andmine Töötülide lahendamise komisjoni. Teisel juhul on leba asja komisjoni andmine sotsiaalministri äranägemisest. Algusest peale tööliliste suhtes kehtiv streigikeeld tühistub alles sellest peale, kui sotsiaalminister lõpetab asjatoimetuse, jättes tööliliste streigivabaduse (§ 6). Siin on tegemist esimese streigivabaduse juhuga.

d) Töötülide lahendamise komisjoni menetlus.

aa) Koostis. Komisjoni koostis on jäänud üldiselt endiseks. Esimees ja asetäitja nimetatakse riigivanema poolt sotsiaalministri ettepanekul. Pealeselle kuuluvad komisjoni kaks Sotsiaalministeeriumi, kaks Majandusministeeriumi, neli Kaubandus-tööstuskoja ja neli Tööliskoja esindajat. Esimees, asetäitja ja kodade esindajad nimetatakse kolmeks aastaks (§ 7).

Komisjon töötab kahes seitsmeliikmelises koosseisus ja on otsusevõimeline viie liikme koos olles. Ühe koja ühe esindaja puudumisel on hääleõigus ainult teise koja ühel liikmel (§ 8).

Kojad on kohustatud nimetama sotsiaalministri nõudmisel komisjoni uued liikmed, kui kodade poolt nimetatud liikmed ei käi korralikult komisjoni koosolekuil või kui nende vastu on alatud eeluurimist käesoleva seaduse rikkumise pärast või seaduse rikkumise

pärast, mille eest neid ähvardab vähimalt vangimaja karistus (§ 9).

bb) Komisjoni menetluse esimene järk. Komisjoni ülesandeks on sobitada kokkulepet poolte vahel. Saavutatud kokkulepe sõnastatakse kokkuleppe tekstis ja kirjutatakse alla töötüli poolte poolt. Allakirjutatud kokkulepe on kollektiivlepingu jõuline ja temast loobumine on võimalik kollektiivlepingute seaduses tähendatud korras (§ 10).

cc) Komisjoni menetluse teine järk. Kokkuleppe mittesaavutamisel komisjon lahendab töötüli oma otsusega, võides sealjuures kasutada ekspertide abi (§ 11). Kui komisjon leiab, et temal ei ole võimalik töötüli lahendada, otsustab ta asjatoimetuse lõpetada. Seesugune komisjoni otsus saadetakse Sotsiaalministrile kinnitamiseks. Sotsiaalminister kas saadab toimetuse komisjonile tagasi uueks otsustamiseks komisjoni teises koosseisus või jätab kasutamata selle õiguse. Viimasel juhul tühistub tööliliste suhtes kehtiv streigikeeld ja töölilistel tekib streigivabadus (§ 12). Siin on tegemist streigivabaduse teise juhuga.

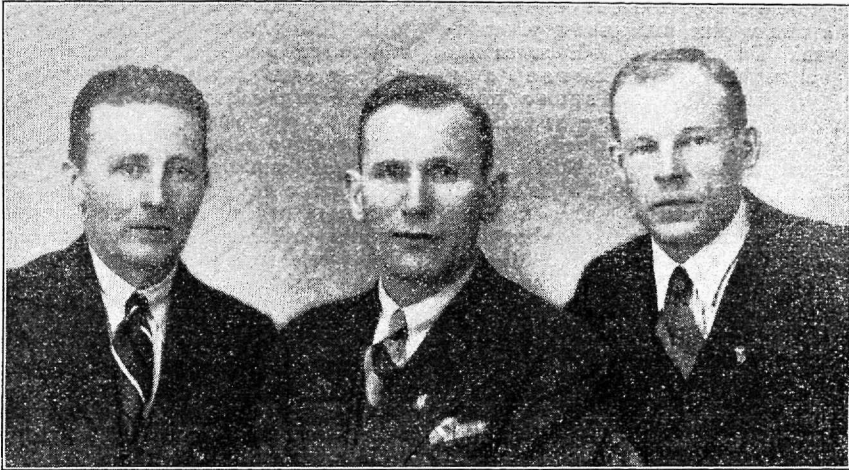
dd) Komisjoni menetluse kolmas järk. On komisjon teinud otsuse töötüli lahendamiseks, teatatakse sellest pooltele. Kui pooled kolme päeva jooksul ei protesteerid, omandab otsus sundjõu.

e) Sotsiaalministri vaheline menetlus. Esitatakse komisjoni otsusele seatud tähtajal protest, mis peab olema motiveeritud, kantakse see ette sotsiaalministrile. Sotsiaalminister kokkuleppel majandusministriga võib 1) kas kinnitada komisjoni otsuse või 2) saata asjatoimetuse tagasi komisjonile uueks otsustamiseks teises koosseisus.

f) Lõppmenetlus. Uue otsuse komisjon teeb üldises korras ja selle otsuse vastu võiakse protestida eelpool käsitletud kujul. Protesti mittesaabumisel otsus astub jõusse kokkuleppe aktina, kuna protesti puhul sotsiaalminister kokkuleppel majandusministriga kas kinnitab komisjoni otsuse või jätab tööliliste õiguse streikida (§ 14). Viimasel juhul on tegemist tööliliste kolmanda streigivabaduse juhuga.

g) Komisjoni otsuse jõud ja tähtaeg. Komisjoni otsus, mis on kas kinnitatud sotsiaalministri poolt või aktsepteeritud poolte poolt kokkuleppena, on sundlik mõlemale poolele. Selles väljendatud tingimusi võib muuta ainult poolte kokkuleppel. Kokkuleppeta tööandja poolt komisjoni otsusest taganemine kaasab karistuse tööandjale. Komisjoni otsuse kehtivuse tähtaeg määratakse komisjoni poolt ja ei või ületada 1 aastat.

4. Töösululvabaduse küsimusi. Töösulvabadus ei ole lubatud neis käitises, kus ei ole tekkinud töötüli. Samuti on keeldud teistel juhtudel töösulule õhutamine (§ 20). On aga käitises tekkinud töötüli, siis on ka lubatud töösulv (lock-out) ja sellele õhutamine.

Tööliskoja revisjonikomisjon.
Vasakult: A. Petrov, R. Koppelman, O. Koplus.

5. Streigivabaduse küsimusi. Eespool käsitletud kolmele streigivabaduse juhule lisandub veel kaks streigivabaduse juhtu. Neljandaks streigivabaduse juhuks on võimalus, mil komisjon ei jõua nelja nädala jooksul, arvates ajast, millal tööinspektor asus töötüli lahendamaks, oma menetluse kolme esimese järguga lõpule alatiselt kestvate tööde puhul ja enne kahe nädala möödumist hooaj tööde puhul. Selle tähtaja ületamisel nimelt komisjoni kompetents tuleb lugeda lõppenuks.

Viiendaks streigivabaduse juhuks on võimalus, mil komisjon asudes asja teiskordselt lahendamaks (komisjoni lõppmenetlus) ei suuda oma otsusest teatada kahe nädala jooksul tööliste esindajatele, arvates päevast, mil sotsiaalminister on teinud oma vastava otsuse. Ka siin komisjoni kompetents on piiratud selle tähtajaga.

Kõigil muil juhtudel on töölistel streikimine üldiselt keeldud ja karistatav (§ 16).

Aga ka toodud viis streigivabaduse juhtu on kitsendatud ühe erandiga. Nimelt on streikimine neilgi juhtudel lubatud ainult põhjusil, mille sihiks on streikijate eneste töötasude ja tööolude parandamine (§ 17).

Erieskirjad kehtivad streigile õhutamise kohta. Streigile õhutamine on keel-

dud isikuil, kes ei ole töötajad käitistes, kus on tekkinud töötüli. Üldse on streigile õhutamine keeldud, alates komisjoni tegeluse algusest, kuni otsuse kehtivuse tähtaja lõpuni (§ 19). Eelnevast nähtub, et kutseühingud on streigi juhtimisest ja streigile õhutamisest täieliselt välja liilitatud.

Kokku võttes tuleb tähendada streigivabaduse kohta, et streik tegelikult on lubatav ja karistamatu ainult viiel erandjuhtumil. See streigivabaduse erandlikkus ja kitsas piir vastab üldiselt seaduses striktalt läbi viidud sundvahenduse põhimõttele. See sundvahenduse põhimõte teeb võimatuks esiteks vastavate töötüli võitlusvahendite (streik) rakendamise üldise keelu kaudu tariifilepingute saavutamise, teiseks eraldab orgaaniliselt seotud kutseühingud ning tariifilepingud, mis on just kutseühingute vahendiks, töötülidest, ja kolmandaks pidurdab meie autonoomset ja kollektiivset kutseühingute kantud tööõigust, asendades selle riikliku komisjoni sundotsustega. Kõige selle tulemuseks on tööliste omaabi langus tööliste õigusliku seisundi parandamisel ja üldse organiseeritud ühiskondlike jõudude tähenduse vähenemine.

Ei julge uskuda, et sellane olukord tuleks kasuks meie tööõiguse ja ühiskondlikule edaspidisele arengule.

I. R.

Tööliste puhkeajast

J. M.

Tööliste puhkeaja küsimus on tõusnud aktuaalselt päevakorrale kõikides kultuurmaades. Möödunud aastal peetud rahvusvahelisel töökonverentsil vastuvõetud konventsiooni järgi

kindlustatakse töölele kaubanduslikes ja tööstuslikes käitistes vähimalt 6-päevane tasuline puhkus üheaastase töötamise järele ühes ja samas käitises järg-

mistel alustel: Noortöölisile ja õpilasile alla 16 a. on minimaalne puhkuseaeg pikendatud 12 päevani. Puhkuseks ei või arvestada pühi ega haiguspuhkust. Puhkuse aeg pikeneb vastavalt teenistuse kestusele ja tasu maksetakse tavalise keskmise teenistuse järele, arvates ühes ka naturaaltasud ja kollektiivlepinguis kindlaksmääratud eritasud. Erikokkulepped tööliste ja tööandjate vahel tasulise puhkuse kõrvaldamiseks loetakse kehtetuiks, kuna juhul, kui tööline vallandatakse temast olenemata põhjusel enne kui ta on kasutanud temale määratavat puhkust, on tööandja kohustatud maksma töölisel iga puhkusepäeva eest seaduses kindlaks määratud tasu.

Rahvusvahelisel merekonverentsil 1936. a. okt. vastuvõetud konventsioon näeb ette 12-päevase puhkuse aastas juhtkonnale ja raadiotelgrafistidele ning meeskonnale üldiselt 9 päeva. Maatöölise, majateenijate j. t. tööliste puhkeaja-küsimused on alles rahvusvahelises ulatuses korraldamata ja n.-n. „uurimise“ staadiumis. Juba enne eelkirjeldatud konventsiooni vastuvõtmist oli puhke-aeg korraldatud mitmesugustes maades seaduseandluse ja kollektiivlepingute kaudu. Seaduseandluses oli puhke-aeg korraldatud näit. Soomes, Poolas, Hispaanias, Austrias, Tšehhoslovakkias j. m. Konventsiooni vastuvõtmisega ühenduses korraldati puhkeaja küsimus laiaulatuslike seadustega Belgias ja Prantsusmaal.

Belgia.

Belgias äsja valitsema asunud van Zeelandi valitsuse programmis oli ette nähtud ka puhkeaja korraldamine ja 8. juulil 1936. a. võeti vastu seadus, mis kindlustab töölisile, teenijaile ja õpilasile tööstuses ja kaubanduses üheaastase teenistuse järele sama tööandja juures 6-päevalise puhkuse. Osalt ei hõlma see seadus käitisi, kus töötab alla 10 tööliste, kuid kuningal on siiski õigus arvata seaduse kehtivuse alla käitisi vähimalt 5 töölisega. 15. augustil 1936. a. anti täiendavad määrused seaduse rakendamiseks, mille järgi puhke-aega vähendatakse ühe päeva võrra, kui tööline puudub töölt kaks kuud. Teenistuslepingu murdmiseks ei loeta küllaldaseks haiguse, õnnetusjuhtumi, tööandja poolt põhjustatud või töölisest mitteolenevaid põhjusil töölt puudumist. Kui tööline puudub töölt põhjendamatult omal süül, siis kaotab ta iga 5-päevase puudumise perioodi eest ühe puhkuse päeva. Puhkus antakse ajavahemikul 1. aprillist 31. oktoobrini. Hooajatööl võib aga puhkeajaks määrata teistsuguseid aegu. Kui puhkeaja jaotuses pooled ei saavuta vabatahtlikult kokkulepet, siis määrab puhkeaja kindlaks vastav kohtunik, kelle otsusele ei saa kaevata edasi. Puhkeaja jaotamine on üldiselt keeldud, kuid jaotus võib toimuda ainult töölisel erilisel soovil ja sellaselt, et puhkeaja üks osa, kaasa arvatud tavaline puhkepäev, ei ole alla 3 päeva. Tasu puhkepäevade eest arvestatakse töölisel keskmise teenistuse järele täis-, s. o. 8-tunniste, tööpäevade eest 3 kuu jooksul enne puhkusele minekut, naturaaltasud kaasa arvatud. Kui tööline teeb puhkuse ajal palgatööd, kao-

tab ta õiguse puhkusaja tasule oma tööandjalt. Kui tööline tööandja või enese soovil lahkub enne käitise teenistusest, kui ta puhkust on saanud, on tal siiski õigus saada tööandjalt tasu puhkepäevade eest eeltoodud ulatuses.

Belgia parlamendi sotsialistlik rühm on hiljuti alustanud eelkirjeldatud seaduse ulatuse laiendamise ettepanekut, sest 6-päevane miinimumpuhke-aeg on tegelikult muutunud maksimumiks ja töölisel puhkus kauema-aegse töötamise järele samas ettevõttes ei ole pikenenud. Seadus vajab ses mõttes täpsustamist.

Prantsusmaa.

Prantsuse rahvafrondi programmis oli nähtud ette palgalise puhkuse teostamine. Blumi valitsuse poolt esitatud sellekohane seadus võeti vastu 20. juunil 1936. a., mille järgi iga tööline, ametnik või õpilane, kes töötab tööstuses, kaubanduses, vabas elukutses või ühiskondlikes käitistes, samuti õpilane või „sell“ käsitöös omab õiguse üheaastase töötamise järele samas ettevõttes 15-päevalise katkestamatule puhkusele, mis peab sisaldama vähimalt 12 tööpäeva. Kui tavaline puhkusaeg langeb kokku 6-kuulise teenistusega töölisel ühes käitises, siis on töölisel või ametnikul õigus saada üks nädal puhkust. Puhkuse ajal maksetakse palka edasi. Kui tööline on tunnipalgaline, siis maksetakse talle puhkuse aja tasuks summa, mis ta oleks teeninud selle aja jooksul töötades. Kui tööline on palgata teistel alustel, siis arvestatakse välja töölisel keskmise teenistuse vastava aja jooksul, võttes arvesse perekonnaabirahad ja erilised naturaaltasud ning isegi sellased naturaaltasud, mida tööline puhkusele viibides ei saa tarvitada. Prantsuse korralduse järele võib tööline tasu puhkeajal olla tunduvalt suurem rahalgast, kuna siin arvestatakse juure kõik võimalikud naturaaltasud. Meil Eestis ei taha tööandjad isegi tükitööstust puhkusetasu väljaarvestamise aluseks võtta. Senised kogemused kõikjal näitavad, et seaduse tekst just puhkusetasude suhtes peab olema võimalikult täpne ja selge, sest muidu kalduvad tööandjad tõlgendama seadust tööliste kahjuks. Valitsusel on õigus Prantsusmaal anda lähemaid määrusi seaduse rakendamisel ja eriti sel puhul, kui ametnikud või töölisel pole töötanud nõutavat aastat sama tööandja juures. Nende puhkusaeg ja tasud korraldatakse erimäärustega, välja arvatud 6-kuuline töötamine, mille puhul antakse ühenädalaline tasuline puhkus iga juhul. Maatöölisile ja majateenijaile kavatseti puhkusküsimus korraldada eri administratiivmäärustega.

Norra.

Norras anti 19. juunil 1936. a. töökaitse-seadus, mis hakkas kehtima 1. jaanuaril 1937. a. ja puudutab ka puhke-aega. Selle järgi saab tööline, kes on olnud üks aasta sama käitise teenistuses, 9 päeva tasulist puhkust, kusjuures puhkuse tasu arvestatakse normaaltööaja eest. Kui tööline on olnud töölepingu vahekorras vähem kui üks aasta, kuid vähimalt 6 kuud, saab ta puhkust vastavalt teenistuse aja kes-

tusele, kusjuures puhkuse päevade arv ümardatakse ülespoole. Tükitöö puhul arvestatakse puhkusetasuks keskmine tükitöö teenistus. Kui tööline on tööandja söögil, on tal õigus saada puhkeajal veel eritasu söögiraha arvel, sest puhkusel olles tööline ei kasuta ju alati tööandja toitu. Puhkeaeag antakse 15. maist — 15. septembrini, kui see ei tee takistusi käitise käitamisel. Kui tööline lahku töölt enne puhkuse saamist, on tal õigus saada tasu terve puhkeaja eest. Puhkeaja tasu maksetakse tööliste puhkeaja algul. Tööandjate ja tööliste kollektiivlepingutega võib muuta seaduse korraldusi puhkeaja kohta, kuid mitte halvendada seaduses ettenähtud minimaalnorme. Seaduse paindumus ses suhtes ei tule töölistele kahjuks, sest kollektiivlepingutega võivad organiseeritud norra töölistes saavutada mõningaid paremusi ja soodustusi, mis seaduses pole kindlaks määratud.

Inglesmaa.

Inglise valitsuse delegaadid hääletasid 1936. a. juunis peetud rahvusvahelisel töökongressil tööajakonventsiooni vastu, kuid ametiühingud on korduvalt esitanud nõudeid palgalise puhkeaja seaduse kehtimapanekuks. Inglise ametiühingute kongressil 1936. a. septembris võeti vastu resolutsioon, kus nõuti 15-päevast tasulist puhkust. Hiljem tehti töölisesindajate poolt alamkojas ettepanek vastava seaduse eelnõu koostamiseks. Valitsus püsis kangekaelselt tagurlikel seisukohtadel ja soovitas puhkeaja küsimust reguleerida kollektiivlepingutega, nagu see seni on ka sündinud. Alles hiljuti oli valitsus sunnitud andma järele kord-

korralt suurenevale survele ja moodustas erilise komitee palgalise puhkeaja küsimuse uurimiseks ja vastavate ettepanekute koostamiseks.

Puhkuse küsimus omab inglise töölistele suure tähtsuse. Olgu siinkohal märgitud, et praegu saab kollektiivlepingute kaudu Inglismaal kõigest 3 miljonit töolist suvepuhkust, kuna alamkojas esitatud seaduseelnõu oleks kindlustanud puhkuse vähimalt 12 miljonile töölistele.

P.-A. Ühendriikides

on paljud tööandjad olulistes tööharudes ise annud töölistele puhkust ja 1936. a. novembris Washingtonis peetud ülemaaline töökaitseaduseandluse konverents ühines rahvusvahelise puhkeaja konventsiooni põhimõtete ja otsustati nende kohaselt koostada vastav seaduseelnõu.

Eelmisist ülevaateist nähtub, et välismaal tööliste palgalise puhkeaja õigus on korraldatud hoopis kaugleulatavamalt kui meil. Meil püütakse küll väita, et Eestis on mindud palgalise puhkeaja suhtes kaugemale kui vanades sotsiaalseadusile pooldavalt suhtuva riikides, ja et kusagil palgaline puhkus ei ulatu üle kuue päeva. See väide ei ole siiski mitte paikapidav. 6-päevane palgaline puhkus moodustab kõikjal ja eriti vastava rahvusvahelise konventsiooni seisundilt miinimumi, mis üldiselt tegelikult ületatud. Sellepärast ei ole karta, et Eesti hakkab vanu kultuurriike palgalise puhkeaja õiguse alal ületama, tuleb vaid katsuma uemate suundadega palgalise puhkeaja õiguse alal sammu pidada ka meil.

Kaks sotsiaalpoliitilist päevaküsimust

Vanaduse ja töövõimetuse vastu kindlustamise seadust

oodatakse tööliste keskel kasvava kärsitusega. Järist vallandatakse töölt vanu ja invaliide, kel enam kuhugi pole võimalik tööle pääseda. Kui niisugustel töölistel veel toetusvõimelised omaksed puuduvad, nagu see suurelt jaolt ka on, siis on seisukord otse meeleheitlik. Näitena võib tuua Kreenholmi vanu töölisi. Osa neist saab vabrikult pisikest toetust, 4 krooni kuus, millest peavad katma ka riietuse, korteriüüri ja muud kulud. Kuna neil tööjõuetuil muid sissetulekuid harilikult ei ole, siis võib ilma nägematagi ette kujutada, missuguses olukorras nad viibivad ja kui väheses toiduga nad endid elatama peavad. Enne pühi andsid vabrik töölistele neile väikest toetust, madalate palkade juures aga ei ole ka töölistes suutelised vanu ja töövõimetuid mõjuvalt abistama. Kreenholmi vanade tööliste keskel on küllalt neid, kes mõne kartuliga ja leivakoorukesega peavad endid toitma rida päevi, ilma et nad muud söögipala suhu saaksid. Elatakse külmas, räbalais ja sageli suures mustuses.

Viimasel ajal vallandatud vanad ja invaliidid ei saa mingit toetust. Üldse maksavad toetust oma vanadele töölistele vaid üksikud

vabrikud. Seisukorda, millesse on sattunud seni vallandatud vanad ja invaliidid, näevad need töölistes, kes veel töös on. Seepärast on mõistetav, kui oodatakse seadust, mis kindlustaks töölistes vanaduse ja töövõimetuse vastu ning annaks pensioniõiguse surma korral järelejäänule — lesele ja vaestelelastele.

Seni töölt vallandatud vanade ja invaliidide olukorra kindlustamist oodatakse eriseadusega, nagu ka riigi- ja omavalitsuse teenijate pensioniseaduse kõrval on otsustatud vanade pensionäride küsimus erikorraldustega, mis kehtima pandi endiste riigiteenijate, vanade õpetajate, mõisateenijate ja teiste kohta.

Vanaduse ja invaliidisuse vastu kindlustamist loeb töölistel Eestis a ku u t s e i m a k s sotsiaalpoliitiliseks küsimuseks, mis otsustamist ootab.

Teiseks küsimuseks, mille kohta töölistes uusi korraldusi ootavad, on —

lasteabiraha maksmine erakäitiste töölistele.

Praegu maksavad oma töölistele väikest lasteabiraha üksikud ettevõtted. Seda maksuviisi

ei saa pidada kuigi otstarbekohaseks. Seepärast on töolistel ühine seisukoht, mida nende üldkoosolekud ja kongressid korduvalt on rõhutanud, et lasteabiraha tuleb maksa erifondist, ilma et see oleks sõltuv ettevõtja heatahtlikkusest. Lasteabiraha on tarvilikuks tunnistanud ka need asutused ja koosolekud, kes on

tegelnud laste suremuse ja rahva loomuliku juurekasvu küsimusega. Ajalehtede teatel on lasteabiraha seadus väljatöötamisel. Töölisperekonnad, kus laste kasvatamine muret tekitab, näeksid, et lasteabiraha seadus, mis ka töölisperekondadele erifondist abiraha saamise õiguse annab, kiiremini antaks.

Kas tekki kriis tekstiiltööstuses?

E. Kadakas.

Näib, et tekstiiltööstuses, eriti villase ja siidi alal, on jõutud sellele kulminatsioonipunktile, mis näeb ette toodangu piiramist turul valitseva kaupade ülepakkumise tõttu. Ka puuvillase alal on tunda teravnenud võistlust. Siiditööstuses, mis on koondunud peamiselt Tallinna, töötatakse osalise koormatusega, on tulnud ette võtta töötundide piiramist ja kohati vallandamisi.

Kõrgete kaitsetollide varjul ja müügihindade määramisel on tekstiiltööstuse olukord olnud kõigiti soodus. Madal palgatase on omakorda kindlustanud kõrge profiidi. See tõttu suure investeerimised on loonud olukorra, kus produktioon turu nõudmist juba ületab. Kuna maarahva ostujõud veelgi püsib, isegi paranenud on, siis seevastu tööliskonna ostujõud üha tõusva elukallidusega pidevalt langeb. Paar aastat tagasi ostis tööliskond palju suuremal määral tööstussaadusi, mis on tingitud sellest, et avarusid töösaamise võimalused ning töölise leibkondade liikmed rakendused tõhe, tõstes üldiselt ostujõudu. Et ka ametnike palgad elukalliduse tõusuga on tun-

duvalt langenud, siis annab see end otseselt tunda siid- ja villaste kaupade turustamise alal.

Kuigi tekstiiltöölised on pidanud ägedat võitlust oma palgaolude parandamiseks, pole see töötulide sundvahenduse ja alles algava kutseühingulise organiseerumise tõttu annud suuremaid tagajärgi. Ka tekstiiltöösturid on loonud endile organiseeritud keskuse, ent mitte turgude jaotamiseks, vaid selleks, et apelleerida vastavate asutuste ja avaliku arvamise poole, nagu oleks praegu maksetav palgatase kõigiti õigustatud. Et piiratud turu ulatuses endisel määral teenida, tekstiiltöösturid tahavad kogu tekstiiltööstuse ulatuses, kus see vähegi võimalik, läbi viia ratsionaliseerimist, mis näeb ette senise kahe telje asendamist ühe töölise kohta nelja või koguni kuuega. Samuti tahetakse suurendada pindlite ja poolide arvu.

Mis oleks ratsionaliseerimise tagajärjeks? Tekstiiltöölise arvu tunduv kahanemine ja töötute väe kasv. Suurenenud töölise töökoormisega loodavad töösturid oma dividende säästa.

Majanduslik ringvaade

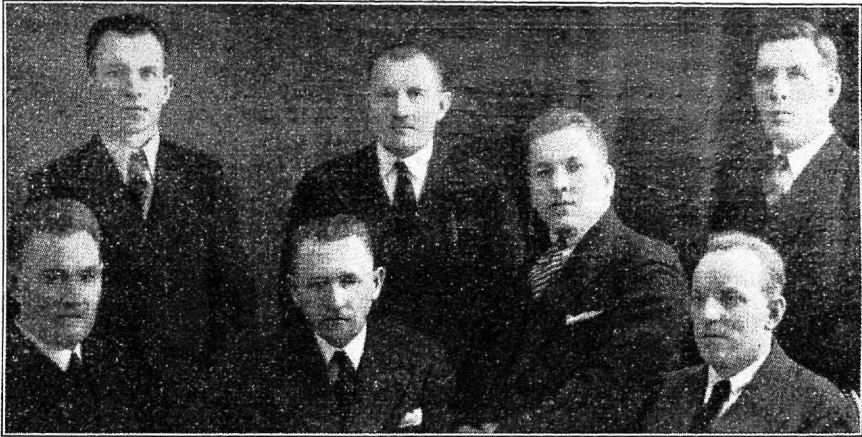
Rahanappusega elukalliduse vastu. Viimase ajal on muutunud tagasihoidlikumaks Eesti Panga laenupoliitika; ühtlasi ei kaotate ka niik endises ulatuses arendada oma ehitustegevust. Üheks kaalutluseks selle juures on nähtavasti soov pidurdada hindade tõusu, sest kui raha on ringvoolus vähem, kujuneb ta n.-ü. kallimaks, — s. o. kaubahinnad ei saa siis nii kergesti tõusta. Töölise seisukohast tähendab see, et uute töövõimaluste loomine muutub väiksemaks ja pinge tööturul suureneb. Kuid õige on teiselt poolt, et majanduse tõusu edasikestmine on väga raskendatud, kui rahva ostujõud väheneb; tööstuse arendamine võib lõppeda krahhiga, kui tema saadustele ei leidu ostjaid. Sellest seisukohast on mõistev tagasihoidlikkus laenupoliitikas. Kuid majanduse tõusu pidurdamine ei ole veel väljapääs olukorrast; õigeks väljapääsuks oleks muidugi rahva ostujõu, s. o. nimelt palgade, tõstmine.

Põllutöölise palgatõus on rahvamajandusele kasulik — nii arvab „Päevaleht“ („Toorainete ümbertöötamine ja toodangu tõus“,

nr. 84). Põhjendused on järgmised: „Näib olevat päris selge, et inimitöö senises suuremal arvil tööstusse valgumine, mis omakorda tõstab maal töölise palku, omab ka oma positiivse külje, mis seisab selles, et ei saa enam jääda ootama üksnes hädakonjunktuure, vaid olude sunnil ollakse otse sunnitud leidma abinõusid saakide suurendamiseks maaparandustööde ja teiste abinõude kaudu.“

Need mõtted on väga õiged, kuid sama mõttekäiku võib rakendada ka tööstustöölise suhtes. Ka tööstustöölise palga tõus sunnib ettevõtjaid enam mõtlema tehnilisele edule ja ratsionaliseerimisele, kuna madalate palgade juures on kasud nii kõrged, et puudub vajalik huvi ettevõtete tehnilise edendamise vastu. Selles mõttes võib ütelda, et Eesti töölise madalad palgad on tõsiseks õnnetuseks Eesti rahvamajandusele.

Tööandjate klassiteadvus. Teatavasti oli mitmel kutseühingul raskusi tegevuse arendamisel ja põhikirjade registreerimisel selle tõttu, et põhikirjades oli märgitud tegevuse ühe eesmärgina klassiteadvuse süvendamine.

Balti Puuvilla Vabriku töölisnõukogu.

Istuvad, vasakult: Geldberg, Al-der. Walter, Helmut. Luige, Artur. Raudsepp, Osvald.
Seisavad, vasakult: Luige, Voldemar. Seppel, Jaan. Ado, Voldemar.

Nüüd aga loeme „Kaubandus-tööstuskoja Teatajas“ kiitvaid sõnu Vabrikantide Ühisuse aadressil; nimelt leitakse, et „klassiteadvuse... kasvatamise ja süvendamise alal Eesti töösturkonnas on 20 aasta kestes E. Vabrikantide Ühisus saavutanud märkmisväärseid tulemusi“. Nagu näha, kiitlevad tööandjad klassiteadvusega samal ajal, kus tööliste peetakse propageerima klassivõitluse eitamist.

Majandusministeerium tekstiilkauplusi revideerimas. Hindade tõusu tõkestamiseks asus Majandusministeerium tekstiilkauplusi revideerima; tahetakse nimelt võidelda liiga kõrgete vahakasude vastu väliskauba pealt. Firmsid, mis harrastavad hindade üleskruvimist, ähvardab sisseveolitsentsist ilmajäämine. Majandusministeeriumi aktiivsus elukalliduse pidurdamiseks on muidugi tervita-

tav; töölisel kallist välismaa tekstiilkaupa osta ei jõua.

Kiviõli tööliste palku on tõstetud. Ajakirjanduse andmeil ulatub palgatõus 20%; tegelikult piirdub tõus peamiselt kaevandustega. Sügisel ei tahetud tööliste nõudmisele vastu tulla, mille tulemuseks oli streik. Tööandjate vastutulematuse põhjuseks oli nähtavasti lootus, et palku saab madalal hoida Poola tööliste abil. Nüüd, kus Poola tööliste sissetoomine on päevakorrast ära võetud, pidi Kiviõli nõustuma Eesti tööliste palkade tõstmisega, olgugi piiratud määral.

Uued riiklikud investeerimised tööstusesse on uues eelarves ette nähtud peamiselt turba-tööstuse laiendamiseks ja Ellamaa-Paide-Türi elektriliini ehitamiseks. Majanduse krediitvõimaluste rahuldamiseks suurendatakse ka Pikalaenu Panga põhikapitali.

A. Renning.

Ringvaade Tööliskoja tegevusest

Koja üldkoosolek.

Tööliskoja üldkoosolek peeti 14. märtsil 1937. a. koja ruumes. Koja üldkoosolekust võttis osa 29 liiget. Esimees J. Kurvits annab aru koja senisest tegevusest. Aruanne võetakse teatavaks. Läbirääkimisel koja tegevusaruande kohta rõhutatakse eriti, et koja sammud kutseühingute keskliidu tegevuse normaliseerimiseks on õiged ja vajalised. Leitakse, et kavandatava uue kutseühingute seaduse paremused on küsitavad ja vajadus sellase seaduse järgi on küsitav. Vajaline oleks keskliidu kongressi kokkukutsumine.

Edasi konstateeritakse, et uus Töötulide laendamise seadus on jätnud arvestamata Tööliskoja seisukohad selles küsimuses.

Koja peasekretär J. Rebane refereerib Eesti tööõiguse arengusuundadest, millise referaadi kokkuvõtte on toodud käesolevas numbris teisel, ja nõunik A. Renningu tööturu korralduse küsimustest. A. Renningu referaadi teesid on toodud käesolevas numbris teisel. Referentide poolt esitatud teesid võetakse teatavaks.

Koja eelarve 1937/38. a. võtab üldkoosolek ühehääleliselt vastu järgmisel kujul:

Tulud:

1. Toetus riigilt	Kr. 18.500.—
2. Ühistegel. asutuste toetus	„ 2.000.—
3. Üürnikud	„ 500.—
4. „Tööliskoja Teataja“ tellimised	„ 1.350.—
5. Kuulutused „Tööliskoja Teatajas“	„ 1.500.—
6. Ettenägemata tulud	„ 50.—

Kr. 24.000.—

Kulud:

1. Palgad	Kr. 8.340.—
1a. Ametnike pens.-kapitalimaks	„ 331.—
2. Päeva- ja söidurahad ja töökohast saamata jäänud palk	„ 5.400.—
3. Üür	„ 1.365.—
4. Inventar	„ 750.—
5. Korrashoid ja majapidamiskulud	„ 500.—
6. Kirjandus	„ 400.—
7. Bürookulud, kantseleitarbed, telefon, post	„ 1.200.—
8. Ajakiri ja muud trükingud	„ 4.000.—
9. Kursused ja haridustöö	„ 200.—
10. Sidepidamine valijatega	„ 500.—
11. Uurimused	„ 200.—
12. Ettenägemata ja muud kulud	„ 813.—

Kr. 24.000.—

Koja tegevuskava 1937/38. a. võetakse vastu järgmisel kujul:

Tööliskoja tegevuskava 1937/38. a.

1. Uuriv tegevus.

a) Tööturu vajaduste ja olukorra selgitamiseks kogutakse vastavaid andmeid ja tööturu korraldamiseks töötatakse välja ettepanekuid.

b) Töölise korteriprobleemi lahendamiseks ja tööliste korteriküsimuse selgitamiseks kogutakse vastavaid andmeid ja koostatakse selle tulemusena ettepanekud korteriküsimuse korraldamiseks.

c) Töölise elatistaseme ja majandusliku olundi uurimise tulemusena, mis toimub majandusliku loenduse kavas, koostatakse tööliste elatistaseme ja palgaolude alammäärad.

d) Ergutatakse toetuste andmisega järgmist küsimuste uurimisele: aa) käitiste kandevõime ja bb) tariifilepingute õigus.

2. Ettepanekud tööliste vajaduste kohta.

a) Jooksvalt peetakse silmas tööliste õigusliku ja sotsiaalse seisundi vajadusi ja tehakse ettepanekuid nende kõrvaldamiseks, samuti esitatakse ettepanekuid p. 1 tähendatud uurimuste tulemusena.

b) Puhke- ja tööaja kaitse alal vajaliste ümberkorralduste tegemiseks töötatakse välja vastavad ettepanekud.

c) Õnnetusjuhtumite vastu kindlustamise laiendamiseks esitatakse vastavad ettepanekud.

d) Töölepingute seaduse teostamise silmaspidamisel ilmnevate puuduste kohta esitatakse ettepanekuid.

e) Juhitakse vastavate asutuste tähelepanu töökaite seaduste rikkumisele nende kõrvaldamiseks.

3. Arvamised seaduse eelnõude kohta.

Jooksvalt esitatakse arvamisi ja seisukohti kojale saadetavate seaduse ja muude eelnõude kohta.

4. Esindus.

a) Kojale ettenähtud esindajate kaudu ja 1936/37. a. tegevuskavas tähendatud esinduste taotlemisel nende saavutamisel jätkatakse osavõttu vastavate asutuste ja komisjonide tegevusest. Esindajatega peetakse kontakti aruannete ärakuulamise ja juhtnõuude andmise kaudu.

b) Alalise sotsiaalseaduseandliku komisjoni loomiseks Tööliskoja esindaja osavõtul, mil oleks ka seadusi tõlgitsev õigus, astutakse vastavaid samme.

5. Haridus- ja selgitustöö.

a) Korraldatakse loenguid: aa) Riigi Ringhäälingu, bb) Tallinna Rahvaülikooli Seltsi, cc) Töölise Haridusliidu ja dd) muude organisatsioonide kaudu.

b) Töölise haridustöö koordineerimiseks esitatakse vastavaid ettepanekuid ja haridustöö kavu.

c) Korraldatakse kursus töölisvanemaile Tallinna Rahvaülikooli Seltsi kaudu.

6. Ühistegevus tööliste keskel.

Ühistegevuse edendamiseks tööliste keskel töötatakse koostöös ühistegelike organisatsioonidega ja palgatakse ühistegevuskonsulent vastavate selgitus-, organiseerimis- ja korraldustööde tegemiseks.

7. Ajakiri.

Ajakiri „Tööliskoja Teataja“ püütakse kujundada koja häälekandja kõrval kogu töölistkonna häälekandjaks, mis haaraks kõiki töölisti huvitavaid küsimusi. Organiseeritakse kollektiivtelligimisi ja tõstetakse lugejate arvu.

8. Koosolekud ja kontakt töölistega ning valijatega.

a) Jätkatakse töölisvanemate ja valijameeste koosolekute korraldamist Tallinnas, Tartus, Pärnus ja Narvas.

b) Saadetakse kõnelejaid käitiste ja kutseühingute koosolekuile.

d) Informeeritakse ajakirja ja ringkirjade

kaudu koja liikmeid, kutseühinguid ja töölisnõukogusid koja üritusist ja kogutakse nende seisukohti sotsiaalseaduseandlike kavade kohta.

9. Nõuanne.

a) Jatkatakse peasekretäri kaudu juriidilist nõuannet Tallinnas.

b) Kutsutakse ellu juriidilise nõuande punktid Tartus, Narvas ja Pärnus.

c) Antakse kirjalikult juriidilist nõu.

10. Kutsevaliku nõuanne.

Tööstusõpilasile kutsevaliku nõuande võimaldamiseks, lähtudes tööturu seisundilt, vastavate kutsevaliku konsulentide kaudu, astutakse samme. Püsivate konsulentide kõrval oleksid ette nähtud ka reisivad konsulendid.

11. Toimkonnad.

a) Sotsiaalpoliitilise toimkonna kaudu jatkatakse juhatuse töö ettevalmistamist sotsiaalpoliitika alal.

b) Töölisvanemate toimkonna kaudu jatkatakse kontakti hoidmist koja valijatega.

c) Ühistegevustoimkonna kaudu korraldatakse ühistegevusliku töö juhtimist tööliste seas.

12. Büroo tegevus.

Koja büroo astub samme koja vastavate organite ostuse põhjal koja tegevuskava täitmiseks. Koja ametkonda täiendatakse asjaajaja kohaga.

13. Töölisorganisatsioonide töö ühtlustamine.

Töölisorganisatsioonide töö ja seisukohtade ühtlustamiseks korraldatakse üksikute tööliskonda puutuvate päevaküsimuste kohta nõupidamisi ja luuakse vajaduse korral vastavaid komisjone.

14. Muid tegevusalasid.

Koda täidab muid seadusega talle asetatud ja võimaldatud ülesandeid.

Tegevuskava üksikute punktide kohta olgu selgitamiseks öeldud järgmist:

1. Uuriv tegevus.

a) Tööliskonna olukorra parandamiseks on olulise tähtsusega olukord tööturul. Seni Eestis olukord tööturul on leidnud vähest süstemaatilist uurimist. Seetõttu ilmneb ühelt poolt, et ametlikud järeldused olukorrast tööturul ühelt poolt ja tööliste tegelikud kogemused teiselt poolt lähevad oluliselt lahku. Tööturu olukorra uurimiseks on vaja ühelt poolt erilise komisjoni ellukutsumist Teedeministeeriumi juures, millise komisjoni ülesandeks oleks niihästi andmete kogumine kui ka nende põhjal Eesti tööturu poliitika määramine. Teiselt poolt on vajalik, et ka Tööliskoda, toetudes tööliste igapäevaste kogemustele, asuks omalt poolt koguma andmeid nende tähelepanekute põhjendamiseks, mida tööliskond tegelikult elust on saavutanud. Niivõrd, kui võrd nende kavade teostamiseks on vajaline kehtivate seaduste muutmise, tahab Tööliskoda taotella seaduste vastavat muutmist. Kui võrd aga Tööliskoda saab vahetult eelmisi küsimusi käsile võtta ja nende teostamisele asuda, astutakse selleks samme.

Seesuguse uuriva tegevuse tulemusena tu-

leksid koostamisele konkreetseid kavade üldkoosoleku vastuvõetud teeside alusel.

b) Tööliste korteriolude uurimine aga vajab veel iseseisvalt ja erilist tähelepanu. Praegu puuduvad üldse andmed selle kohta, millisel määral vastavad tööliste poolt kasutatavad korterid tervishoidlikele nõuetele, milline on õhukubatuur, milline akende valguspind, millisel määral vastavad korterite üürid töölise büdžeti kandevõimele jne. Seetõttu on ka kõik tööliste korteriprobleemi lahendus- katsed osutunud mittekiilaldasiks.

Selle olukorra lõpetamiseks Tööliskoda tahab iseseisvalt ja koos Riigi Statistika Keskbürooga asuda eelmiste küsimuste selgitamisele üleriigilises ulatuses, millele järgneb kavade koostamine tööliste korteriprobleemi lahendamiseks. Need kavade põhinevad järgmistel alustel: a) riigi- ja omavalitsuste poolt töölisele tervishoidlikele nõuetele vastavate ja hinnalt kättesaadavate korterite ehitamine, b) käitiste poolt töölise varustamine korteritega, mille kohta seni mingit kontrolli pole teostatud, c) riikliku krediidi ja hinnapoliitika vastav kujundamine, milleks on vajaline krediitide andmisel ehituste plaanides väikekorterite mõjuvama väljatõstmise ja korterite üüride hoidmine vastavalt töölise majanduslikule kandevõimele.

c) Toetuste andmisega Tööliskoda ergutab uurivale tegevusele järgmistel alustel: a) käitiste kandevõime üldiselt ja üksikuis tööstusharudes, milliseid andmeid tööliskond vajab palgavõitluste puhul oma nõudmiste õigustamiseks ja põhjendamiseks, ja b) tariifilepingute õigus, milline ala Eestis on teoreetiliselt vähe viljeldamist ja käsitelamist leidnud ja mille reform Eestis teatavas mõttes osutub vajalikeks, eriti tariifilepingute sunduslikuks kuulutamise osas.

2. Ettepanekud töölise vajaduste kohta.

a) Puhke- ja tööaja kaitse reform peaks liikuma järgmistel alustel: kaheksatunnilise tööpäeva laiendamine üksikuile töölise liikidele, kelle suhtes see seni ei kehti, eriti veon- dustöölise haaramise alal kaheksatunnilise tööpäeva ülemmäära õiguse alla ja raudtee käitisis selle põhimõtte sirgem läbiviimine. Ületunnitööde õiguse alal ületunnitööde lisatasa kindlustamine töölisele. Puhkeaja kindlustamine töölisele, kes on seotud töödega puhkepäeval võrdses pikkuses kõigi teiste töövõtjate liikidega, puhkeaja kindlustamine üldistel alustel ka töötajale raudtee käitisis, arvestades eriti n.-n. reservisoleku aega tööajana, millele peab järgnema ka vastav puhkus. Palgalise puhkeaja õiguse alal selle laiendamine kõigile töölisele, ka kodutöölise liikidele, ja võitlemine pikema puhkuse, 12 tegeliku tööpäeva tegeliku teenistustasu alusel, eest.

b) Õnnetusjuhtumite vastu kindlustamise laiendamine on vajaline kõigile tööstustöölisele, hoolimata käitiste iseloomust ja suurus- est. Samuti on vajaline teatavate töölise liikide teenistustasu arvutamise aluste muutmise õnnetusjuhtumite vastu kindlustamise õiguse seisukohalt tegeliku teenistustasu

leidmiseks, seniste määratavate keskmiste normide asemel.

c) Töölise töölepingu seadus oma lühida kehtivusaja jooksul on näidanud, et ta ei saa töölisele olla täies ulatuses vastuvõetav. Eriti on vastuvõetamatud töölepingu lõppemist, palgast võlgade kinnipidamist, nõuete esitamise tähtaegu, palga maksmata jätmisel viivitusprotsentide kohta käivas osas sättivad eeskirjad.

3. Esindus.

a) Seni Tööliskoja esindajad võtavad osa järgmiste asutuste ja komisjonide tegevusest:

1. Rahvuskogu II koda,
2. Riigi majandusnõukogu,
3. Töötülilide lahendamise komisjon,
4. Tariifinõukogu,
5. Majandusliku loenduse komitee,
6. Eesti Panga nõukogu,
7. Klaasitööstuse uurimise komisjon.

Tööliskoda taotleb esindust veel järgmises asutuses ja komisjones:

8. Kutseoskuse nõukogu ja tööoskuseametid,
9. Konjunktuurinstituut,
10. Sihtasutus „Tallinna Rahvamaja“,
11. Rahvusvaheline Töökonverents.

b) Alaline sotsiaalseaduseandlik komisjon on vajaline Sotsiaalministeeriumi juures ex-Vene Vabrikuga Mäeasjanduse Peaameti ja Kindlustusnõukogu eeskujul, mille ülesandeks oleks 1) sotsiaalseaduseandlike kavade väljatöötamine, 2) seaduste seletamise õigus ja 3) sunduslike määruste andmise õigus. Vastava kava teostamisel Tööliskoda võiks kutsuda ellu juristide komisjoni eraalgatuslikul alusel, milline oma autoriteetsusega peaks võima seaduste tõlgendamisel kaasa rääkida.

4. Töölise ühistegevuslik töö.

Ühistegevuse edendamiseks töölise keskel:

- a) korraldatakse isiklikku selgitustööd, luues usaldusmeeste võrgu ja juhtides seda,
- b) kutsutakse ellu ja korraldatakse ühistegelikke õpperinge,
- c) korraldatakse vastavaid kõnekoosolekuid ja esinetakse Tööliskoja poolt korraldatavil muil kõnekoosolekuid,
- d) selgitatakse ühistegelisi küsimusi töölisajakirjanduses, tarbe korral ka töölisühistegelikke küsimusi ühistegelises ajakirjanduses, ja koostatakse vastavaid käsiraamatuid.

5. Kutsevaliku nõuanne.

Möödunud tegevusaastal Tööliskoja poolt algatatud sundusliku kutsevaliku nõuande seadus koos kutseoskuse kaitse reformiga, selle teostumisel, näeb ette kutsevaliku nõuandepunktide ja reisivate kutsevaliku konsulentide võrgu loomist Tööliskoja juure. See nõuanne peaks lähtuma tööturu vajadusist ja taotelema tööstusõpilaste ratsionaalset juhtimist tööaladele.

Lõppeks üldkoosolek võtab teatavaks ka revisjonikomisjoni aruande.

Tööliskoja tegevuskava ja eelarve on kinnitatud vahepeal sotsiaalministri poolt.

Koja juhataste tegevusest.

Koja juhatus on viimase numbril ilmumisest saadik pidanud kolm koosolekut, kus on arutlusele olnud 43 küsimust, nii jooksva asjaajamise kui ka sotsiaalpoliitiliste algatuste alal.

Koja ametkond.

Alates 1. aprillist koja ametkond on täienenud asjaajajaga, kandideerijaist koja juhatus kutsus tegevamad kandidaadid vastavaile katseile, mille tulemusena palgati koja asjaajajaks õigusteadlane Oskar Mander.

Ühistegevuse instruktori koht on praegu täitmisel. Vastavad kandidaadid on leitud. Ametisse määramist on oodata kõige lähemal ajal.

Koja sotsiaalpoliitilised algatused ja sammud töölise huvide kaitseks.

Koidu t. rajoonis keldrikorterite sulgemise küsimus.

Koja poole pöördusid Koidu t. rajooni 47 keldrikorteris elavat perekonda, kurtes, et kõik selle rajooni keldrikorterid kavatsetakse elutsemiseks sulgeda. Kuna Tallinnas korterikriis on terav, paremad korterid töölisele kättesaamatud ja kõnesolevad keldrikorterid pole suhteliselt sugugi halvemad keskmisest keldrikortereist, pöörduti Tallinna-Harju prefekti poole, et Koidu t. rajooni keldrikorterite sulgemine peatataks. Nüüd ongi Tallinna-Harju prefekt kojale teatanud, et ta on teinud politseile korralduse hoiduda keldrikorterite massilisest sulgemisest.

Vangide töö küsimus.

Kohati (n. Viljandis) rakendatakse meil rohkesti vangide tööjõudu eratöölisele. Vangide odava töö võistlus mõjub kaasa tööpuuduse süvenemisele ja palgade allaviimisele. Eriti on olukord terav kingsepa- ja ehitustöö alal. Koda selles küsimuses esines märgukirjaga kohtuministri ees, paludes teha lõpu vangide võistlusele vaba turu töölisega. Küsimus ongi nüüd soovitud suunas lahenenud ja vangide ebatervele võistlusele on pandud piir.

Väärnähtused Tartu tööoskuseametis.

Kojale saabunud andmeil on ilmnenud Tartus värnähtusi oskustunnistuste väljandmisel pagarite kutsealal. On tähele pandud, et selle ala ettevõtjad saavad kutsetunnistusi, ilma et neil oleks vastavaid oskusi, kuna eksamineerimine näib kujunevat paljaks vormitaitmiseks.

Selles asjas koda pöördus märgukirjaga Haridusministeeriumi Kutseoskuseosakonna direktori poole, nõudes ekspertkomisjoni uue koosseisu määramist Tartu Toidu, Ja Maitseainetetöölise Ametiühingu esindajate osavõtul, milline komisjon asuks praeguse lennu eksamineerimisele, kuna tühistada tuleksid kahe varem lennu oskustunnistused.

Kutsevaliku nõuande seadus.

Lisaks „Tööliskoja Teatajas“ varem avaldatud Meistrite, õppinud töölise ja tööstusõpilaste seaduse muutmise ettepanekule koda

on välja töötanud eelmisega seoses oleva kutsevaliku nõuande seaduse, millised tulevad koos esitamisele haridusministrile.

Koja vastava ettepaneku kohaselt tuleks loomisele Tööliskoja juure kutsevaliku nõuande talitus, mille ülesandeks oleks: a) kutsevaliku nõuande, b) tööstuslike kutsehariiduslike teadmiste ja oskuste levitamine ja propageerimine ja c) tööturu olukorra uurimine, kuna kutsevaliku nõuande peaks lähtuma tööturu vajadusist. Kutsevaliku nõuande ärakuulamine oleks sunduslik kõigile isikule, kes sõlmivad tööstustöölise õppelepingu. Talituse kulud tuleksid katta riigi eelarve korras. Andmed metallikaitse töölise palgakadest.

Rida metallitöölisi provintsis on pöördunud koja poole, paludes andmeid Tallinna metallikaitse töölise üksikute kutsealade keskmiste palgade kohta, et kaaluda küsimust tulla Tallinna töö otsimiseks. Kuna koljal selle kohta seni puudusid andmed, pööruti vastava küsimuslehega Tallinna metallikaitse töölisvanemate ja valijasmeeste poole.

Tartu klaasivabriku sulgemine.

Tööstusseaduse alusel sulgemisele määratud Tartu klaasivabriku tööliskonna esindajad pöördusid koja poole, et Tartu klaasivabriku sulgemise otsus peatataks, kuna klaasitööstuse uurimiskomisjon oma seisukoha klaasitööstuse suhtes on avaldanud.

Koda kandis küsimuse ette majandusministrile, leides, et kaitse sulgemise tagajärjel töölised jäävad raskesse seisukorda, kuna nad ei leia oma oskuste kohast rakendamist ja tööstuse sulgemise vajadus ei ole praegu veel sugugi selge.

Võhma ja Lõuna-Eesti eksporditapamajade konservisakondade likvideerimine

tõusis päevakorda A/S. Eesti Lihaekspordi loomisega. Selle tagajärjel ähvardab tööpuudus hulka töölisi. Koda astus vastavaid samme A/S. Eesti Lihaekspordi juhatuse ees, millised, kahjuks, ei annud tulemusi.

Odava hinnaga trammisõit.

Senise korra juures on võimaldatud hommikul kella 8-ni Tallinna trammil sõit viie sendiga. Töölised kasutavad seda moodust tööleminekuks. Oleks vajaline selle soodustuse laiendamine ka tööltilijatele. Võimalikuks saaks see selle läbi, kui hommikul enne kella 8-at müüda trammil odavaid (10 senti) edas-tagasi sõidu pileteid. Sellane sõit ei tuleks kasuks mitte ainult hommikuse, vaid ka öise vahetuse töölisele, ja ei ole kahelda, et ka linna tulud sellest tõusevad.

Vastavasisuliselt koja poolt Tallinna Linnavalitsusele esitatud märgukirjale tuli eitav vastus. Koda kavatses küsimuse ette kanda linnavolikogule.

Töölise haridustöö küsimusi.

Loengud Riigi Ringhäälingus.

Ettevalmistustega loengute pidamiseks Riigi Ringhäälingus on lõppeks jõutud nii kaugele, et esimesed loengud võivad arvata-vasti toimuda aprillikuus.

Loengud Tallinna Rahva-
ülikoolis.

Koja kaostoimel toimuvad Tallinna Rahvaülikooli Seltsi korraldusel järgmised loengud:

esmaspäeval, 5. aprillil s. a., kella 7—9 õhtul, Tallinna Rahvaülikoolis, S. Kloostri t. 16, J. Rebane: Tööaeg tööstuses;

esmaspäeval, 12. aprillil s. a., kella 7—9 õhtul Tallinna Rahvaülikoolis L. Johanson: Sotsiaalkindlustus;

teisipäeval, 13. aprillil, kella 7—9 õhtul, Lasnamäe koolimajas, J. Rebane: Tööajakaitse tööstuses;

kesknädalal, 14. aprillil, kella 7—9 õhtul, Kopli koolimajas, L. Johanson: Sotsiaalkindlustus;

esmaspäeval, 19. aprillil, kella 7—9 õhtul, Tallinna Rahvaülikoolis, S. Kloostri t. 16, J. Rebane: Puhke-aeg tööstuses;

neljapäeval, 22. apr., kl. 7—9 õhtul, Vee-
renni algkoolis, J. Rebane: Tööajakaitse tööstuses.

Seltskondlik vabaharidustöö.

Haridusministeeriumi Koolivalitsus esitas Tööliskojale seisukohavõtmiseks seltskondlike organisatsioonide vabaharidustöö kava, mis sisaldab ka töölis-haridustööd. Koja juhatus asus selle kava suhtes eitavale seisukohale. Nimelt ei saanud koda nõustuda sellega, et nimetatud kavast töölise haridustööst on välja lülitatud Eesti Haigekassade Liit, Eesti Töölise Haridusliit, Eesti Töölisspordi Liit j. t. töölis-haridustööga tegelevad töölisorganisatsioonid. Näiteks tegutseb E. Haigekassade Liit sotsiaalkindlustuse ja inimeste kaitse põhimõtete levitamise ja propageerimisega, millegi poolest pole teda aga selles kavas arvestatud, küll aga E. Loomakaitse Liitu! Töölis-haridustöö peamiste teostajatena on nähtud ette ÜENÜ, Noortemeeste Kristlikude Ühingute Liit ja teised sellased organisatsioonid, kellel töölise haridustööga midagi tegemist ei peaks olema. Tööliskoja ülesandeks on määratud ainult töölise klubi-tegevuse organiseerimine, kuna juhul, kui koda sooviks teostada ka muid ülesandeid, ja selleks koda on seaduse põhjal õigustatud ja kohustatud, ta peaks oma tegevust kordineerima eeltähendatud asutustega! Vastuvõtmata tähendatud kavas on ka see, et puhttöölis-haridustöö küsimusi (töökaitse, sotsiaalkindlustus jne.) pole üldse märgitud.

Kavale olid lisandatud ka avalike ettekanete korraldamise ja nende kavade koostamise korra põhialused, millised määravad lähemalt lõbustusmaksu korra. Kuna needki põhialused praktiliselt on teostamatud, muuseas käivad ka loengute kohta, ja karta on, et nende kaudu hakatakse raskendada vabaharidustööd väljaspool ministeeriumi kava, asus koda ka nende suhtes eitavale seisukohale.

Eeltähendatud mõtted kandis koja esindaja ette ka vastaval asutuste ja seltskondlike organisatsioonide vahel korraldatud nõupidamisel.

Rahvusvaheline Töökonverents.

Vähimalt aastas kord peetakse Rahvusvaheline Töökonverents, millest võtavad osa

Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni liikmeks olevad riigid ja nimelt valitsuste, tööliste ja tööandjate esindajate kaudu. Viimased määrab valitsus selle maa kõige suurema tööliste või tööandjate organisatsiooni ettepanekul. Tööandjate esindaja on seni ette pannud Kaubandus-Tööstuskoda. Tööliste esindus Rahvusvahelisel Töökongressil peaks nüüd minema Tööliskoja kätte. Koja juhatus ongi nüüd otsustanud kindlasti nõuda esindust Rahvusvahelisel Töökongressil ja selleks astuda vastavaid samme.

Kodade hoone.

Majaomanike Koja ringkonnist on algatatud mõte kodade hoone ehitamiseks. Koja juhatus otsustas küll vastavaist informatsioonikoosolekuist osa võtta, kuid asus seisukohale, et Tööliskoda peaks edaspidi ruumid leidma kavatsetavast Tallinna Rahvamajast.

Kontakt koja valijatega.

Tallinna töölisvanemate koosolek.

1. aprillil kl. 19 toimus Tööliskoda saalis Tööliskoja Tallinna valijate järjekordne koosolek. Koos oli üle 100 valija.

Tööliskoja esimees J. Kurvits selgitas koja tegevuskava 1937/38. aastaks ja informeeris koosolijaid koja poolt märtsikuu jooksul astutud sammudest.

Peasekretär J. Rebane refereeris uuest Töötülide lahendamise seadusest. Referent konstateeris, et tööliskonna seisukohti pole selles seaduses arvestatud. Tööliskonna olukorra parandamine on võimalik ainult vabavahenduse ja vaba streigiõiguse alusel. Uue seadusega on streikimise võimalused senisest veel rohkem kitsendatud.

Referaadi kohta on ühel häälel vastu võetud järgmine resolutsioon:

Tallinna töölisvanemate ja valijasmeeste ühine koosolek 1. aprillil 1937. a. leiab, et:

1) töötülide lahendamise seadus (RT 21—1937) on jätnud arvestamata tööliskonna seisukohad, mis on väljendatud Tööliskoja vastavas ettepanekus töötülide lahendamise kohta;

2) edaspidiselt on vajalik, et Töötülide lahendamise seadus rajataks neile aluseile, mis vastavad tööliskonna nõudmistele.

Nõunik A. Renning annab esialgse ülevaate vastustest koja ankeedile tööturu olukorra kohta. Vastused käivad 23.000 tööliste kohta, mis teeb ca 60% suurtööstuse tööliste üldarvust. Vastustest selgub tööliste koosseisu suur muutlikkus käitistels; ajavahe- mikus oktoober 1936 — märts 1937 on ankeedile vastanud käitistest lahkunud 2942 ja juure tulnud 2508 töölisi, mis on kaunis suur

protsent 23.000 tööliste kohta. Kuna lahku- nete arv on juuretunud tööliste arvust 17,5% suurem, selgub sellest, et olukord tööturul on pingutatud, seda enam, et samal ajal vabanevad ka hooajatöölised põlluma- janduses. Tööstöörise vahetalitust rõhuv ena- mus käitisi ei tarvita, nii et tööstöörise andmed ei anna pilti tööturu olukorrast.

Läbirääkimistel käsitellakse eriti Balti Puuvillavabriku olukorda, kus töölistel on tihti sunnitud loobuma ületunnitasust. Leitakse, et seesugune olukord ei ole luba- tav. Balti puuvillavabriku töölisnõukogu esi- ndaja teatab, et nõukogu poolt on vastavad sammud astutud.

Algatatud küsimuste all selgitab Krulli töö- lisenõukogu esindaja nende töötüli käiku ja Töötülide lahendamise komisjoni otsust.

Koja esindajad tööliste koosolekuil.

16. märtsil s. a. peasekretär J. Reba- ne kõneles Võhmas Võhma eksportpamaja töölistele koja tegevusest ja uuest töölepin- gute seadusest, 9. apr. samal teemal ETK Kopli metalli käitise töölistele, 4. apr. kõneles nõunik A. Renning Kiviõli käitise tööliste üldkoosolekul Tööliskoja tegevusest. 10. märtsil s. a. kõneles koja liige O. Koplus Tallin- na Trükitöölise ühingus tööliskonna sei- sukohtadest uue põhiseaduse suhtes. 4. aprillil s. a. kõneles koja liige R. Koopel- man Pärnu Metallitöölise Ametiühingu koosolekul koja tegevusest ja tegevuse üles- andest, 15. märtsil koja liige A. Petrov Tallinna Omavalitsusteenijate Üldühingu peakoosolekul koja senisest tegevusest ja 1. apr. koja liige E. Petree Ülmarise töö- liste üldkoosolekul koja tegevusest.

Aruanded koja valijaile.

Edaspidiselt Tööliskoda saadab koja vali- jaile igas veerandaastas ükskord aruande- blanketid, milles nõutatakse andmeid käitiste töö, teenistuse, tervishoidlike, sotsiaalsea- duste täitmise, väärnähtuste jne. kohta. And- med tuleksid käsitlemisele niihästi „Töölis- koja Teatajas“ kui ka töölisvanemate koos- olekuil.

Töölisvanemate üleriiklik kongress.

Vastu tulles koja valijate soovidele koja juhatus otsustas veel käesoleva aasta mais kutsuda kokku üleriikliku töölisvanemate ja Tööliskoja valijas- meeste kongressi. Kongressi päeva- kord ja referaadid selguvad lähemal päevil.

Kongressi kokkukutsumise otsustas põhimõtteliselt koja üldkoosolek.

Välismaa ringvaade

Haiguse ja invaliidisuse vastu kindlustus Brasiilias on kehtima pandud tööstustöölise kohta. Kulused kannavad: $\frac{1}{3}$ kindlustatud ise, $\frac{1}{3}$ tööandjad ja $\frac{1}{3}$ miik. Kindlustatute hulka kuuluvad ka tööliste ja tööandjate or- ganisatsioonide ametkonnad; ka tööandjad

võivad end soovikorralt kindlustada (huvi sel- le vastu võib olla muidugi ainult väikeette- võtjail).

Invaliidisuse pensionid maksetakse vähe- malt $\frac{2}{3}$ töövõime kaotamise puhul. Kindlus- tatu surma puhul maksetakse pension tema

perekonnale, kui kindlustatu oli tasunud oma maksud kindlustuskassale vähimalt 1½ aasta jooksul või oli ta invaliiduse pensioni saaja. Vanaduse kui sellase vastu kindlustamist pole ette nähtud; s. o. pensionimaksmisel vanadele on mõõduandev mitte teatud vanusesse jõudmine, vaid ainuüksi töövõime kaotus.

Pensionid vanadele ja invaliididele Tšehhoslovakkias maksetakse olenevalt ajast, mille jooksul on kindlustatu tasunud oma maksud kindlustuskassale. Minimaalne pension on 3600 Tšehhi krooni aastas, s. o. Eesti rahas ligi 40 krooni kuus; sellele lisandub 2 kuni 50 Tšehhi krooni (palga suuruse järgi) iga kuu kohta, mille jooksul olid maksud kindlustuskassale tasutud.

Rahvusvaheliste konventsioonide ratifitseerimine. Holland on ratifitseerinud konventsiooni naiste maa-aluste tööde kohta; Rootsi on ühinenud konventsiooniga kutse-

haiguste kohta. Belgia valitsus esitas parlamendile heakskiitmiseks konventsioonid: minimaalpalkade määramise viisi kohta, naiste öö-töö kohta, naiste maa-aluste tööde kohta. Viimane konventsioon on esitatud heakskiitmiseks ka Brasiilia parlamendile.

40-tunniline töönädal ja perekonnaabiraha Prantsusmaal. Teatavasti on Prantsusmaal kehtima pandud 40-tunniline töönädal, kusjuures seadus näeb ette, et tööaja lühendamise ei tohi põhjustada tööliste olukorra halvenemist, s. o. tööliste nädalateenistus peab jääma vähimalt endisele kõrgusele. Tööandjad tõlgitsesid seda nii, et väheneda ei tohi palk ise, kuna neil on siiski õigus kärpida näit. perekonnaabirahasis. Nüüd on tööministri ringkirjaga kindlaks määratud, et perekonnaabirahade kärpimine ei ole 40-tunnilise töönädala seaduse mõtte kohaselt lubatav.

Uusi sotsiaalseadusi

Kindlustusametite otsused tööliste keskmiste palgade kohta tööstuslikes käitistes.

1. jsk. tööinspektori ringkonnas on määratud järgmised keskmised palgad:

	lihttöölise päevapalk	ehitustöölise aastapalk	kaupade käsitamise tööliste aastapalk
1. Täisealised meestöölised (üle 17 a.) . .	Kr. 2.40	Kr. 944.—	Kr. 885.—
2. Täisealised naistöölised (üle 17 a.) . .	„ 1.80	„ 545.75	„ 531.—
3. Alaealised meestöölised (15—17 a.) . .	„ 1.50	„ 472.—	„ 442.50
4. Alaealised naistöölised (15—17 a.) . .	„ 1.15	„ 354.—	„ 339.25
5. Lapsealised meestöölised (kuni 15 a.) . .	„ —.90	„ 309.75	„ 265.50
6. Lapsealised naistöölised (kuni 15 a.) . .	„ —.75	„ 250.75	„ 221.20

(RT 6—1937.)

2., 3., 4. ja 5. jsk. tööinspektori ringkonnas on vastavad andmed toodud RT 7 — 1937. a.

6. jsk. tööinspektori ringkonnas on vastavad andmed toodud RT 8 — 1937. a.

Töbörside ja riiklike, kogukondlike ja ühiskondlike tööde korraldamise ja muutmise seaduse

järgi töbörsid registreerivad oma tegevuse piirkonnas 1) töölisi, kes soovivad töbörsi vahetalitusel leida oma erialalist tööd, ja 2) töölisi, kes vajavad tööd, kuid ei ole suutelised seda ise leidma. Põllumajanduse ala tööpalkumiste ja -nõudmiste registreerimist ja töövahetalituse korraldamist pannakse vajaduse korral Põllutöökojale ja selle kohalikele konventidele. (RT 9 — 1937)

Eelmisele seaduse muutmisele lisandub Põllutöökoja põllumajanduse ala töövahetalitustliku tegevuse määrus. (RT 10 — 1937)

Hoolekandeseaduse muutmise seadus

käsitelbe hoolealuste ülalpidamiskulude tasumise kohta muutusi ja nende kulude pane-mist hoolealuseile (RT 18 — 1937).

Tööliskoja kodukord

on pandud kehtima 2. märtsist 1937. a. Sellega ühenduses on kaotanud kehtivuse Töölis-

koja asutuste kokkukutsumise ja asjaajamise korra määrus (RT 18 — 1937).

Töötülide lahendamise seadus

leiab käesoleva ajakirja veergudel teisel käsitel mist (RT 21 — 1937).

Kriminaalseadustiku muutmise ja täien-damise seadus.

Seoses uue Tööliliste töölepingu seaduse kehti-ma hakkamisega tekkis vajadus ka kriminaal-seadustiku vastavaks muutmiseks, mõlemate normide kooskõlastamiseks.

Uue redaktsiooni järgi kriminaalseadustiku on Töölepingu seaduse eeskirjade sankt-sioonid järgnevad:

Seaduse § 347 alusel karistatakse tööand-jat, kes seaduse või sundmääruse eeskirju rik-kudes 1) vähendas tööliste palka; 2) mak-sis palka vekslitega, võlakohustustega, kup-pongidega jne.; 3) maksis töölisele palka kaupluses, restoranis või muus säärases ko-has; 4) võttis tööliselt maksu seesuguste as-jade kasutamise eest, mille kasutamise eest tööliselt tasu ei saadud võtta, või võttis mak-su suuremal määral kui lubatud; 5) võttis töölistelt laenua antud rahalt protsente või töölise võlakohustuse kindlustuseks antud vastutuse eest tasu; 6) tegi palga maksmisel töölisele mahaarvamisi tema võlgade katteks,

karistatakse arestiga mitte üle kolme kuu või rahatrahviga mitte üle kolmesaja krooni.

Kolmandal eksimise korral või siis, kui sellest tekkinud rahutusel pidi politseivõim vahele segama, karistatakse süüdlast arestiga mitte üle kuue kuu. Pealeselle võib kohus võtta ühest kuni viie aastani süüdlaselt õiguse käitise pidamiseks.

§ 348. Tööandjat või käitise vastutavat juhatajat, kes seaduse või sundmääruse eeskirju rikkudes: 1) pidas töölisi palgaraamatu; 2) ei pidanud korralikult palgaraamatu; 3) ei annud töölisele viimase nõudmisel lepingu lõppemisel tunnistust; 4) kirjutas tunnistusele märkusi või tegi märke, mille tegemine on keelud, karistatakse rahatrahviga mitte üle 500 krooni.

§ 349. Tööandjat või käitise vastutavat juhatajat, kes rikkus seaduse või sundmääruse eeskirju: 1) tööinspektorile vastutava juhataja või selle asetäitja määramisest teatamise kohta; 2) palgaarvamaatu või palgalehtede pidamise kohta; 3) tööliste varustamiseks kaupluste avamise ja nendes kauplemise kohta; 4) sisekorra määruste koostamise ja väljapanemise kohta, karistatakse rahatrahviga mitte üle kolmesaja krooni.

(RT 12 — 1937).

Pühade ja puhkepäevade seadus

toob senisesse korda pühade ja puhkepäevade alal ainult vähemaid muudatusi. Edaspidiselt lubatakse avalikke ettekandeid, lõbustusi ja rongkäike ka ülestõusmispühade esimesel pühäl. Samuti lubatakse suurel neljapäeval

tõise sisuga avalikke ettekandeid (RT 24 — 1937).

Tööstusseaduse elluviimise ja teostamise määrus

korraldab üksikasjaliselt ettevõtete asutamist, nende tegevuse korraldamist ja juhtimist, ettevõttele nõutavaid andmeid ja määrab, missugused käsitööstusettevõtted loetakse tegutsevaiks tööstusettevõtteiks, mille kohta laienevad tööstusseaduse eeskirjad, muuseas ka nende käitiste juhatajalt kutseoskuse nõudmise kohta (RT 25 — 1937).

Tööliste töölepingu seaduse elluviimise määrus söögi- ja joogikohtades ning võorastemajades.

Tööliste palgaraamatu vormi eeskirju laiendatakse ka eelnimetatud teenijate kohta (§ 1). Palgaraamatusse kantakse töötasu ka siis, kui töölisega on kokku lepitud, et ta tasu ei saa otse tööandjalt, vaid söögi- ja joogikohtade või restoranide tarvitajalt (§ 2). Lepingus peab olema määratud kindel protsent, mida teenija on õigustatud arvele juurde arvutama. Selle õiguse teatavaks tegemine võrastele on tööandja kohus. Ei ole ta seda teatavaks teinud ja tõrgutakse seda teenijale selle tõttu tasumast, on kohustatud tööandja selle teenijale ise tasuma (§ 3).

Kokkuleppel võib ainult nende rikutud või kaotsiläänud esemete arvel teenija tasust maha arvutada, kui rikked või kaotsimineked on tekkinud teenija süü läbi. Sellased kokkulepped või mahaarvamised ei tohi ületada esemete tegelikku turuväärtust (RT 26 — 1937).

I. R.

Käitiste elu

Tallinn

A/S. „Ilmarise“ tööliste üldkoosolek

peeti 1. apr. 1937. a. Koosolekust võttis osa 152 töölisi. Tähtsaimaiks päevakorrapunktideks oli töölisvanemate kandidaatide ülesseadmine, palgaküsimus ja aruanne Tööliskoja tegevusest.

Koosolekul asuti järgmistele seisukohtadele: 1) Otsustati järjest tõusva elukalliduse tõusu tõttu nõuda töötasu 25%-list suurendamist ning selle nõude läbiviimiseks algatada töötüli. 2) Peakosolek, ära kuulunud Tööliskoja liikme E. Petree ülevaate Tööliskojust ja Tööliskoja tegevusest, kiidab koja tegevuse heaks ja avaldab Tööliskojale soovi, et koda astuks samme vanaduse ja invaliidisuse seaduse elluviimise kiirustamiseks. 3) Töölisnõukogu liikmete valimiseks seati üles 8 kandidaati.

A.-S. F. Krulli vabrikus ja Riigi Sadamatehastes tõsteti palku.

Sotsiaalministeeriumis 11. märtsil peetud järjekordsel töötülide lahendamise komisjoni istungil tulid arutusele F. Krulli vabriku ja Riigi Sadamatehaste töötülid. Komisjon otsustas tõsta Krulli vabriku tööliste palku 2½%

ja Riigi Sadamatehaste tööliste palku 3½% võrra.

Tööliste nõudmised palkade kõrgendamise küsimuses lahendati seega 25% ulatuses.

Kilde Riigi Sadamatehaste tööliste töötülist töötülide komisjonis.

Mõni aeg tagasi, kui oli arutusel Riigi Sadamatehaste tööliste töötüli töötülide lahendamise komisjonis, mainis nimetatud tehase juhataja muuseas ka tehase tööliste töö vähest produktiivsust, tähendades, et välismaal samal tööalal töötavate tööliste tööproduktiivsus olevat kaks-kolm korda suurem.

See võib osalt tõi olla. Kuid võttes arvesse seda, millistes töötamistingimustes Riigi Sadamatehaste tööliskond peab töötama, peaks ka arusaadav olema, miks meie tööliste tööproduktiivsus ei küüni välismaa tööstustööliste tööproduktiivsuseni. Esmalt peaks nimetama tehase hoonestikku, milline on mõnisada aastat vana; arvatud välja üksikud hooned, millised on ehitatud maailmasõja ajal ajutiseks tarvituseks. Neisse hoonesse on kuhjatud masinaid ja teisi töövahendeid palju rohkem kui seda mäeb ette nende hoonete tööstusmasinate mahutusvõime. Sellega on takistatud tööliste vaba töötamine. Samuti on sellastes hoonetes tervis-

hoidlikke nõudeid vähe silmas peetud, hoolimata sellest, et töölepinguseaduses on vastav paragraaf olemas, kus tööandjailt nõutakse töökodasid, mis vastaksid tervishoidlikele nõudeile.

Teiseks tööd takistavaks teguriks on äärmiselt primitiivsed transpordivahendid. Praegused transpordivahendid ei võimalda raskeid masinaosi ega teisi poolvalmis töösaadusi ühest töökojast teise transportida, vaid töölised peavad neid viletsatel kärudel vedama.

Riigi Sadamatehaste kohta on mitmesuguseid plaane valmistatud. On kavatsatud viia tehas üle Peetri tehasesse. Kord leidis ajakirjanduses sõnum, et tehas viiakse üle Paljassaarele jne.

Tööliskond arvab, et tehas tuleb jätta vanasse asukohta ning viia seal tehase uuendamise läbi aja jooksul. Nii näiteks võib vastava hoonestiku ehitamine teostuda kas või mõne aasta jooksul.

Omal ajal tehti plaane, vaieldi ja kirjutati ajakirjanduses palju Tallinna sadama laiendamisest. Tollal oli kavas võtta Riigi Sadamatehaste maa-ala sadama alla. Nüüd näib, nagu oleks neil õigus, kes tol ajal väitsid, et sadama läbilaskevõime suudab meie riigi kaubandust rahuldada. Praegu näib, et sadam töötab poole koormatusega. Seega ei peaks tehase arendamine praegusel asukohal raskusi sünnitama.

Asutised, kellele alluvad töölised tervishoiu, palgatingimuste lahendamise ja tehase arendamise huvid, peaksid parandama ka Riigi Sadamatehaste tööliskonna olukorda.

J. K.

O. Saare metallitööstuses Tallinnas töötab praegu 76 töölist. Keskmine tunniteenistus on: meestöölistel 25—40 snt., naistööliste 17—18 snt. Töötatakse osalt 2 vahetusega. Mainitud käitis jätab tervishoidlikud olud palju soovida. Ruumid on külmad — hommikul 1—2°C. Ventilatsioon puudub, mille tõttu on ette tulnud haigestumisi vasejootmise ja nikkel-kroomimise ruumides. Töölisvanema energilisel pealekäimisel on osaliselt olukorda parandatud.

Samuti tehti selles käitis takistus töölisvanema valimiseks. Töölisvanema kandidaat vallandati päeva pealt. Alles 2 nädalat hiljem pärast tööinspektori kinnitamist võimaldus töölisvanemal uuesti tööle asuda.

Metallitöölised.

4. aprillil Tallinnas peetud metallitöölise ühingu koosolekul arutati suvepuhkuse küsimust. Palgalist puhkust saavad metallistid käesoleval aastal 7 päeva, kuigi nõuti 9-päevalist puhkust. Küsimus tekitas rohkesti sõnavõtte, kuna 7-päevalist puhkust peeti väheks.

Pealinna omavalitsuse ettevõtete elust-olust.

Linna töölise-teenijate palgakõrgenduse lootused on jälle aastaks „maha maetud“. 1937/38. a. linna eelarve on vastu võetud, ja selles ei ole ette nähtud palgade parandamiseks vastavaid summasid. Kui veel arvesse võtta siseministri poolt avaldatud sei-

sukohta, et palku võib tõsta ainult siis, kui see on ette nähtud eelarves ja sellele on järgnenud ka tegelikke samme, Tartu j. t. omavalitsuste volikogude vastavate otsuste mittekiinnitamise näol, siis on selge, et töölise-teenijate palgad jäävad endiseks, olgugi et elukallidus iga päevaga tõuseb.

Möödunud aastal, kui linna töölised ja teenijad esitasid palgakõrgenduse nõude 10 prots. ulatuses, linnavalitsus seda ei rahuldanud, kuid moodustas komisjoni, kes palgake alammäärasid pidi kaalumisele võtma nende tõstmise suunas. Linnavolikogu, kuhu palgakõrgenduse küsimus anti otsustamiseks töölise-teenijate organisatsioonide poolt, võttis vastu soovialduse, et linnavalitsus esineks volikogule vastavate ettepanekutega. See kõik andis lootust, et vahest eelarve arutamisel seda arvestatakse ja ka mõningal määral rahuldatakse. Kuid ei komisjoni töötulemusi ega volikogu soovialdust ei arvestatud eelarve koostamisel ja vastuvõtmisel, vaid öeldi, kuid ei tõestatud, et linna-teenijate palgad olevat kõrgemad kui riigi-teenijail.

*

Linna trammis ei olnud ka parandatud kujul palgaraamatud (vt. Töölisk. Teataja nr. 2) töölinnõukogule vastuvõetavad, sest ka parandused ei olnud seadusega kooskõlas. Näiteks: lepingu kehtimahakkamise ajana oli märgitud ühele aeg, millal sai üks või kaks senti tunnis juure, teisele, millal viidi ühest töökojast teise jne., ilma et neil juhtudel endine tööleping oleks lõpetatud. Direktori seletus, et elektriijaama ja gaasi-veevärgi töölised on säärased palgaraamatud vastu võtnud, ei rahuldanud töölise nõukogu, kes andis küsimuse 1. jsk. tööinspektorile lahendamiseks. Tööinspektor kutsus pooled vanema kaitseinspektori kantselisse, kus nad ühiselt asusid küsimuse otsustamisele. Pärast töölise nõukogu ja trammidirektori seletusi vanem tööinspektor otsustas, et parandatud palgaraamatud kui seadusele mittevastavad „tuleb arhiivi anda“ ja töölisele uued seadusepärased palgaraamatud välja anda. Seega on 320—330 töölise kohta ära tarvitatud 800 palgaraamatut ebaõigete sisekannete pärast.

Uutest sisekorramäärustest on tööinspektori poolt kinnitatud töökodade sisekorramäärused, kuna liiklemise alal töötavate kohta määruste väljatöötamine ei edene. Takistuseks on normaalse tööpäeva pikkuse kindlaksmääramine. Seni oli see 8-tunniline ja peale selle ületunnid, mida kasutati T. K. T. S. § 9 alusel 75 ja § 10 alusel 100 tundi aastas iga töölise kohta. Neid ületunde ei taha aga sotsiaalministerium lubada ja trammidirektori juhatus katsub normaalse tööpäeva pikkuse ümberkorraldamisega ületundide arvu vähendada. Kokkuleppe aluseks on võetud 5×9-tunniline tööpäev, kusjuures vastavalt tuleb tõsta töölise tunnitaskusid ületundide eest seni saadud 50% arvel. Ka tuleks tunnitaskude juure arvata trammidirektori juhitud ja konduktoritele makstavad preemiad, mis praegu palgaraamatu lepingu ossa sisse

kantud ei ole ja seega on ühepoolsed soodustused, mida igal ajal saab muuta ja kaotada. Pikemat aega kestnud läbirääkimised ei ole annud seni tulemusi.

Huvitav on, et linnatöölilistele maksetakse aastaid teenistusvanusetasu, võetakse toetuskapitali maksu, on erikord palgalise puhkuse andmiseks, maksetakse trammis mitmesuguseid preemiaid, kuid neid ei kanta palgaraamatu lepinguossa. Tööliliste nõukogu on soovinud nende aluste sissekandmist palgaraamatusse või uutesse sisekorramäärustesse, kuid nüüd on linnavalitsus otsustanud seda mitte teha, vaid jätta need ka edaspidi kehtima kui ühepoolsed, s. o. peremehe poolt antavad soodustused. Töölilistele on arusaamatu, et omavalitsus asub säärasele seisukohale.

19. märtsil peeti trammitööliliste üldkogu koosolek, kus päevakorras oli tööliliste nõukogu tegevuse aruanne, tööliliste nõukogu liikmete kandidaatide ülesseadmine ja valimiskomisjoni valimine. Aruandega esines nõukogu esimees A. Petrov. Sellest selgus, et trammis on olnud töökaitseaduste rikkumisi, mille eest on tööinspektsiooni poolt käitise vastutavat juhatajat karistatud rahatrahviga. Palgakõrgenduse on linnavalitsus rahuldumata jätnud.

Elektrijaama ja gaasi-veevärgi käitistes on töölilistele palgaraamatud välja antud samade sissekannetega mis trammis „arhiivi anti“. Lepingu järgi on tööline kohustatud ka kõiki muid käitises ettetulevaid töid tegema tööjuhataja korraldusel. Sisekorramäärusi uue seaduse alusel välja töötatud ei ole.

*

Ehitusosakonna käitises esitas juhataja tööliliste nõukogule uue sisekorramääruste kava, kes tegi rea parandusettepanekuid. Praegu määrused veel kinnitatud ei ole. Uutes tükitöö tabelis ettenähtud hindade kõrgendamist 40% võrra on tööliliste nõukogu nõudnud, mille kohta otsus veel tegemata.

Seevaldi kollektori tööde töölised saavad palka „hädaabi“ tööde normide kohaselt. Palgad on seega äärmiselt madalad raske töö juures. See on tekitanud nurinat ja isegi tööseisakuid. Tööliliste nõukogu on astunud samme linnavalitsuses ja teedeministeriumis palgaolude parandamiseks ja normide revideerimiseks.

*

T. Omaval. Tööl. ja Teenijate üldühingu aastapeakoosolekul 15. märtsil oli päevakorras peale ühingu aruannete ja uue juhutase valimise ka Tööliskoja tegevuse ülevaade. A. Petrov peatus koja senise lühiajalise tegevuse juures, selgitades vastuvõetud seisukohti seaduste eelnõude ja märgukirjade kohta, kusjuures pikemalt peatus ka välistööliliste sissetoomise küsimuse juures. Üldkoosolek kiitis heaks senise koja tegevuse ja ühines koja seisukohtadega välistööliliste sissetoomise asjus.

A.-S. Balti Puuvillavabriku käitise tööliliste elust.

A.-s. Balti Puuvillavabriku käitise ettevõtteis töötab umbes 1300 töölilist, pealeselle ettevõtte personaal. Ettevõttesse kuulub ka patentkivitchas, kus põlevkivituhast valmistatakse ehituskive.

Personaalist, s. o. ametnikest-teenijaist, olgu mainitud, et see koosneb peamiselt muulasist ja asjaajamine sünnib peamiselt vene keeles, kuid viimasel ajal on hakatud vene rahvuse asemel eelistama sakslasi.

Balti Puuvillavabriku töölisil-ametnikel on oma haigekassa. Maksuks on 2% palgast. Siit töölised saavad haiguse korral abiraha ja perekonnaliikmed arstiabi. Töölisi, s. o. kassaliikmeid, arstib käitise poolt palgatud dr. Laane, viimane, eriti aga hambaarst, on aga tööliliste seas palju nurinat tekitanud. Haigekassat juhtisid kauemat aega käitise ametnikud, kui aga käitise töölised 1931. a. sügisel valisid endale töölisnõukogu ja algatasid organiseerimist, muutus ka valitsemise kord haigekassas. 1933. a. alates hakkasid töölised haigekassa vastu huvi tundma ja viisid oma esindajad haigekassasse, kes on senini haigekassat väga edukalt juhtinud, teostades täielise erapooletuse põhimõtte, tõstes abirahanorme 2% päevapalgast, esimesest haigusepeevast alates, on viinud kõigile perekonnaliikmeile sammud ühtlasele alusele jne., kuna varem oli see vastupidi.

Käitises tervishoidlikke nõudeid peetakse silmas liiga väikesel määral, paistab, et tööliliste tervishoiu küsimusi on meil üldse liiga vähe silmas peetud.

Käitises töötab hulk naistöölisi, kelle vanadus on kaugelt üle keskmise eluea ja kellest paljud on töötanud käitises juba üle 20 aasta. On isegi neid, kes töötavad käitise avamisest saadik ja on nüüd juba kõrges vanaduses. Neil töölistel ei ole olnud võimalik koguda mingeid ressursse, et end vanaduse puhuks kindlustada. Käitis annab küll pensionia (vabatahtlikult), kui tööline on töötanud 20 ja enam aastaid, Kr. 5—10 kuus. Sellest rahast aga ei piisa elamiseks. Seetõttu tuntakse tööliliste hulgas elavat huvi vanaduse ja töövoimetuse kindlustamise vastu, mille üle käiakse järjest ükssteise käest aru ja teateid pärimas.

Käitise juures on ka väikesel osal töölilistel elukorterid, umbes kakssada köök-tuba, kuid suurem osa töölisi elab korterite puudusel eramajades. Viimasel ajal on aga hakatud piirama sedagi odavate korterisaamise võimalust, nimelt antakse nüüd 2 korterit igale kõrgemapalgalisele „poolmeistrile“, n.-n. „eriteadlaste liidu“ liikmele.

Käitise tööliliste palgaolud on järgmised: Päevapalgaks on meestel Kr. 1,72, naistel Kr. 1,52. Tükitööga ketruse jaoskonnas palju üle päevapalga ei teeni, välja arvatud mõned erandid, kudemise osakonnas on paljud töölised tööle paigutatud 3 teljel endise 2 asemel. Teenistus kõigub siin 2—2,50 kr. vahel. N.-n. poolmeistrid teenivad 50—90 senti tunnisi. Käitise personaali palgad alga-

vad kuupalgana Kr. 90 ja ületavad mõnel juhul Kr. 2000 kuus.

Käitise juhataja poolt on lubatud, et käitise patentsavi toodetest ehitatakse tööliste seltsimaja ja kirik. Seltsimaja ehitusele pole seni siiski asutud, kuna kirik on juba eralगतusel käitise värava ette püstitatud käitise kaasabil.

Käitise töölised kavatsesivad lähemal ajal ka oma olukorra parandamiseks samme astuda ja esineda palgatõstmise nõudega, kuna möödunud aastal nende nõudmist ainult väikeses osas rahuldati.

Veel vajab märkimist, et käitises tehakse ka ületunde. Kuid on esinenud juhte, et ületunnitöö eest ei tasuta seadusega määratud 50% lisatasu, põhjendusel, et töötamine harilikult tasu eest sünnib töölise enda soovil. Kuid kindel on, et töö tehakse käitise huvides ja kasuks ja mitte töölise rõõmuks, vaid et saada lisasissetulekut. Nähtavasti seda võimaldavad seaduse nõrgad sanktsioonid. Töölised arvavad, et käitis suudab ületunnitööde lisatasu maksta.

Kõige viimasel ajal, pärast tööinspektsiooni energilist vaheleostumist, on siiski märgata, et on hakatud ka ületunnitööde lisatasusid maksuma, mis on seaduse austamise seisukohalt muidugi tervitatav.

Vavo.

Tekstiiltöölise ühingu Tallinna osakonna

koosolekul, 4. apr. s. a., kamtil ette rida aruandeid kohtadelt.

B. Puuvillavabr. töötab 1230 inimest. Vabr. val. kavatses üle minna ratsionaalsemale tööviisile, andes ühe töölise hoole alla mitu masinat. Pahameelt on vabr. tekitanud tööinspektori teguviis, kes uue hinnakirja on pannud kehtima, ilma et oleks seda esitanud seiskohavõtmiseks töölisnõukogule.

„Eesti Siidis“ on tööl 415 töolist. Juunikuus on oodata käitise suurenemist.

A/S. Toferis on tööl 280 inimest. Palk on seal tõusnud 15%. Seal samuti ootab vabrikut ratsionaliseerimine.

„Kuduris“ on tööl 40 inimest. Palk on tõusnud keskmiselt 14%. Aprillis suurendatakse käitist.

„Rauaniidis“ on pandud kehtima 6-t. tööpäev. Palka on kärbitud. Vallandatud on 19 töolist ja kavatsesetakse veelgi vallandada.

„Tekstilanas“ anti 5 töölisele lõpparve. Tööl on 53 inimest.

„Transitos“ on tööl 48 inimest. Mõne kuu pärast kavatsesetakse käitist suurendada.

Üldiselt kõik aruandjad rõhutasid toormaterjali puudust, mille tõttu käitised ei saa täie koormatusega töötada. Siiditööstuses tekitab raskusi asjaolu, et välismaal toormaterjali ostmisel piiratakse krediiti, kuna üks väiksem tööstus on kõigutanud meie krediidi-usaldust.

Ülevaade trükikodadest.

„Roosilehe“ trükikoda. Nagu juba varemalt teatasime, tõsteti palku kokkuleppe teel 5 kuni 15 protsendini. Trükikoja töölised

kavatsesivad asutada klubi, mille sihiks oleks trükitöölise eneseteadvuse tõstmine ja kultuuri ning seltskondliku tegevuse arendamine. Tööliskonnast kuulub hulk vastavas kutseühingusse, kuna mõned organiseerimata töölised keelduvad ühingusse astumast ainult seetõttu, et nad on lähedases sidemes trükikoja juhtiva personaaliga. On ka sellaseid töölisi, kes ühingusse mitteastumist põhjendavad väitega, et kutseühingu raamatukogu olevat väike!

„Päevalehe“ trükikojast. Palkade parandamise alal on saavutatud väikest edu. Enamikus on saadud juure 1 kuni kaks krooni nädalas. Praegu on palju tööd, nii et lahtilaskmisi esialgu karta ei ole.

„Eestimaa A.-S.“ trükikoda. Ka selles trükikojas on märgata tööde rohkust, kuid imelikul viisil teevad mõned osakonnad vaheldumisi 5 ja 6 päeva nädalas tööd. Palkade pärast nuriseda ei saa, nad on võrreldes teiste trükikodadega siiski suuremad ja see on kiituseks nimetatud trükikojale.

„Kodrese“ köitekoda. Äri maksab äärmiselt madalaid palku. Ainult üksikud saavad üle kahe krooni päevas. Tööd on rohkesti ja seepärast oleks loomulik, et ka töölise töötahet võidakse ergutada palga juurepanekuga.

„Vaba Maa“ trükikoda. Nimetatud trükikoda ei või kiidelda palkade kõrgusega. Siin oleks hädasti vaja palkade kõrgendamise läbi viia, tõstes neid vastavalt teiste soliidsemate trükikodade tasemele. Hiljuti pandi mõnelele töölisele juure 1 kroon nädalas, kuid sellega piirduski palgatõstmine. Tööd on rohkesti ja viimati võeti mõned ajutised töölised juure.

„Riigi Trükikoda“. Nagu teisteski käitistes, on ka „Riigi Trükikojas“ võrdlemisi rohkesti tööd. Võeti juure ajutiselt mõned töölised. Omal ajal tahtsid töölised saada juure palka, esitades vastava märgukirja ärijuhatajale. Sellele ei ole veel tänini vastatud, küll aga kõrgendati mõne üksiku töölise palka. Hiljuti peetud töölisvanemate valimisel valiti tagasi endine töölisvanem Kurvits, kuna kaks vanemat valiti uued.

„Librise“ trükikoda. Omapärane trükikoda, mis on asunud uue tööhindamise süsteemi rakendamisele trükitööstuses. Nimetatud trükikoda maksab palka töölisele tunni- ja tükitöö alusel. Seda moodust ei harrasta soliidsed trükikojad. Tööd on palju ja seepärast püüab ettevõtja teha palju ületunnitööd. See tehakse töölisele kohustuslikuks, kuna keeldumise korral võib ähvardada vallandamine. Kui oleks maksetud ületundide eest seadusega nõutavat 50-prots. juuremaksu, siis ei võiks palju protestida ületundide vastu. Nimetatud trükikoda ei tee seda, ja seepärast on töölise meeleolu häiritud järjekindlast seaduse rikkumisest. Ettevõtja kohta on tehtud mitmed protokollid igasuguses töökaitse seaduse normide vastu eksimises, aga ta ei tahagi end parandada. Siin peaks otsima juba kõvemat kätt, kes kutsuks käitise juhatajale korrale.

„Paalmani“ trükikoda. Näib, et Paalmani trükikojas valitsevad veel tsunftiaegsed kombad, kus peremehel ja töölisel ei tarvitsenud kakelda palgasaamise üle. Järjekindlalt on töölistel palk saamata. Korratu palgamaksmise tõttu on asjad ulatunud töölistel juba kohtuni. Vahete-vahel tehakse ka väikesi tööseisakuid, et sundida käitise omanikku välja maksa palku. Seni ei ole neid tööseisakuid registreeritud kui töötülide lahendamise seadusele alluvaid. Töörohkuse tõttu kasutab ettevõtja teiste trükikodade töölisi töö tegemisel, lastes neid öösiti töötada. Asjast peaksid huvituma ka teised trükikojad.

„Kiirtrüki“ trükikoda. Trükikoda näib arenevad tõusu teed ja ka töölise eest hooldamine paraneb. Nii maksab ettevõtja tasu ka pühadele langevate päevade eest, mida ta ei ole sunnitud tegema ja mida senini ei praktiseeritud nimetatud trükikojas. Tööd on palju.

Tallinnas A.-s. A. M. Lutheri käitises

esitati Töölisnõukogule uus sisekorramääruste kava. Selles on ette nähtud vahetuste muutmine, endise neljapäeva asemel esmaspäeval, mille tõttu laupäeviti vahetustöölisel üks tund tööaega kaotsi läheb. Selle kava kohta Töölisnõukogu oma nõusolekut ei saanud anda; samuti ei ole seda kava seni kinnitatud tööinspektori poolt.

Töölisnõukogu on nõudnud, töölise soovil, vabriku sauna ehitamist töölisele ja nende perekondadele, kuid nähtavasti vabriku valitsus ei mõtle seda teostada.

Raudtee liinitöölise kutseühingu koosolek.

28. veebruaril s. a. toimus Tallinnas „Raudteelaste kodus“ Raudtee Tee- ja Ehituste kuu- ja päevatöölise kutseühingu peakoosolek. Koosolekut juhatas E. Tammai. Tegevuse aruande esitas k/ü. sekretär A. Saul, millest nähtus, et kutseühingu tegevus on mõeldud tegevusaastal olnud töölise huvide kaitses erakordselt viljakas.

Teenistuslike ja majanduslike küsimuste üle refereeris k/ü. juhataja E. Peterson. Organiseerimisküsimusi arutades otsustati korraldada erilise aktsiooni organiseerimise kuude näol. Tööliskoja esindajana viibis koosolekul peasekretär I. Rebane, kes andis ülevaate tööliskoja senisest tegevusest ja tutvustas koosolijaid Töölise töölepingu seadusega. Koosolekust osavõtt oli erakordselt rohke. Liinitöölise meeleolu on tähele panna märgatavat meelerõu tõusu ja ilmneb selge tahe üldiseks organiseerumiseks.

A. S.

Klaasipuhujate Ametiühingu

koosolek peeti puhkepäeval, 4. aprillil.

Käsiteldi kutseoskuse seadusse puutuvaid küsimusi. Pealeselle puudutati võimalusi, mis avanevad lähemal ajal Meleski klaasivabriku tööle hakkamisega.

Osa vajalikest töölisist saab Meleski vabrik koha pealt, Tallinnast viiakse sinna üle umbes 15 töölisi.

Pikemalt peatuti läbirääkimiste all edasipääsmise võimaluste juures paremaile töökohale. Praegu toimuvad vabanevate kohtade täitmine täiesti juhuslikult. Eriti tekitab see olukord raskusi väikepuhujatele, kellest alati täiesti mööda mindavat.

Narva

Tekstiiltöölised.

Pühapäeval, 4. apr. s. a., peeti Narvas Tekstiiltöölise Ühingu aastakoosolek, kus huvitavaimaks päevakorrapunkti oli Haigekassade Liidu sekretäri L. Johanson'i referaat „Töölise kindlustamine eriti vanaduse ja töövõimetuse vastu“. Saalitäis kokkutulnud ühingu liikmeid jälgis suure huviga ettekanne, mille lõppedes oli tormiline käteplagin. Narvas, kus suurvabrikutes töötab enamus vanu töölisi, tuntakse sotsiaalkindlustuse vastu eriti suurt huvi. Koosolekul tehti ettepanek, et E.T.Ü.N. osak. juhatus koostaks märgukirja ja saadaks sotsiaalministrile, et juba aastaid oodatud sotsiaalkindlustuse seadus leiaks kord teostamist.

Samal koosolekul valiti uus ühingu juhatus, mis koosneb 9 liikmest ja on jagatud kolme tekstiilkäitise peale — Kreenholmi Linavabr., Kalevivabr. ja A.-S. „Vill“.

Narva Kalevivabrikus kurdetakse sotsiaal-seaduste ja määruste ebakorraliku täitmise üle. Nii on esinenud säärane juhtumine, et käitises töö juures viga saanud töölisele kinnitusselti poolt maksetud summa arvatakse käitise valitsuse poolt palgast maha, kusjuures tööline teeb sama tööd ja niisama korralikult kui enne vigastust.

Narva Linavabrikust.

Alates 1. märtsist s. a., kus töolistega sõlmiti uus tööleping, maksustas vabriku valitsus ka oma kasarmukorterid, hinnaga 4—10 krooni. Töolistega, kes elavad kasarmukorteris, sõlmiti üürileping. Selleks jagati välja korteri üürimaksu raamatud. Üürilepingu tingimuste ossa on kantud terve rida määrusi, mida kohustuvad täitma üürnikud korra, puhtuse, ettevaatuse jne. suhtes. Mida kohustub tegema üürileandja, s. o. vabriku valitsus, korterite korrashoiu suhtes, sellest pole märgitud sõnagi.

Töölised kirjutasid alla lepingule, kuna need korterid on pisut odavamad erakortereist. Puhtuselt ja mugavuselt ei saa neid aga võrrelda erakortereitega, kuna kasarmud on kõik ühiskööbiga.

Võõrale, kes läbib kasarmute rajooni, näib nende hallide elamute rida väliselt kaunis korrapärasena. Tegelikult aga töölisperkonnad, kes seal elavad, on surutud kokku väikestesse tubadesse. Mõnes kasarmus pole 20 aasta jooksul tehtud mingit remonti. On kasarmuid, kus korterid on üksikest eraldatud vaid süllakõrguse lauseinaga. Ülejäänud lahtise osa on töölised ise kinni katanud ajalehepaberiga. Pole sugugi ime, et nakkushaigused säärestes oludes leiavad soodsa leviku. Töölised leiavad, et korterid on tervishoidlikult vastuvõtmatud.

Juba enne maailmasõda laskis vabriku valitsus ehitada neljakordse kivikasarmu, kuid tänapäevani seisab see aga kasutamata, kuna puudub sisemine remont.

Selle kasarmu kordaseadmisele leiaksid kuni 70 perekonda praegusaja nõuetele vastavad korterid.

1936. a. suvel valmis Kalevivabrikus elamu, mis läks maksma 15 miljonit senti, seda kasutavad direktorid oma perekondadega.

3. jaoskonna tööinspektor oma ringkäigul Narva käitistes leidis, et Linavabrikus töölistele välja antud uute palgaraamatute töölepingu osas p. d all, kus peab olema märgitud töö, mille täitmiseks tööline on palgatud, puudub sellekohane sissekanne. Tööinspektor tegi vabriku valitsusele teatavaks, et sellekohane sissekanne peab palgaraamatuse tehtama. Seni pole seda siiski sündinud.

Vabrikus töötavatele töölistele maksetakse põhipalgana tunnis 20 senti. Pealeselle sünnib juuremaksimine tööliste poolt tehtava töö järele alates 0,50 sendist kuni 9,50 sendini. On töölisi, kes töötavad üks päev ühes osakonnas, teine päev teises osakonnas. Nii ei tea need tööliised kunagi, missuguse juuremaksu liigi alla nad kuuluvad. Oleks palju selgem ja arusaadavam töölistele, kui kaotataks säärase keeruline arvutus ja selle asemele kantaks palgaraamatusse kindel tunnipalk.

Vaatleja.

Pärnu

Sadamatööliste puudus Pärnus.

Vastava määruse alusel tuleb kõigil, kes soovivad töötada sadamas, end sadamakapteni juures registreerida. Registreerimine algas juba talvel ja kestab suveni. Täniini on registreerunud 218 töölist, kuna mullu samal ajal oli see arv üle 500.

Millega seletada tööliste vähest registreerimist, kas tööliste puudusega või muuga, on raske ütelda. Tõenäoliselt pole töö järele niisugust kitsikust kui mullu.

Oleks soovitav, et tööliised, kes sadamas tööd tahavad, end varakult registreeriks.

Omavalitsuse tööliste mured Pärnus.

Pärnu linnavalitsus on otsustanud madalalpalgaliste linnateenijate palku tõsta 5—10% võrra uuest eelarveaastast. Et aga omavalitsuse tööliised ka kõik on madalalpalgalised, ja elukalliduse tõusul lõppu ei näi olevat, siis esitas töölisnõukogu arupärimise linnavalitsusele, mis sisaldas järgmisi küsimusi:

1) Kas linnavalitsus on arutanud ka tööliste palgaolude parandamise küsimust uuest eelarveaastast?

2) Kas linnavalitsus on kaalunud töölistele vanusetasu maksmist ühel alusel linnateenijatega?

3) Missugune seisukoht on linnavalitsusel võetud tööliste vanaduskindlustuse küsimuses?

Töölisnõukogu esitas need töölistele väga olulised küsimused lootusega, et need kiiresti kaalumisele võetaks ja töölistele vastuvõetavalt lahendataks.

Ehitustööliste koosolek Pärnus.

Ehitustööliste sektsiooni erakorraline peakoosolek peeti tööliiskodus 14. märtsil s. a. Vastuvõtmisele tulid juhataste poolt välja töötatud palganormid eelolevaks hooajaks, mis olid 20% kõrgemad möödunud aasta töötasust. Möödunud hooajal oli ehitustööliste tunnitaskus: a) puuseppadel 30—35 senti, b) krohvijatel ja müürseppadel 35—45 senti. Ettepanek võeti vastu ühel hääl.

L. I.

Pärnu nahaparkimise töö alal

töötab 811 töölist. Suurimas käitises, Balti Nahavabrikus, on 38 töölist. Tunnitasku naistel on 12—20 senti, keskm. 15. Meestel 25—35, keskm. 30.

Kollisti juures on 32 töölist, tunnitasku on naistel 16—20, keskm. 18. Meestel 23—45, keskm. 30.

Tööliised on 100% kutseühingusse organiseeritud.

Mõlemas käitises on valitud tööliisvanemad.

On käimas läbirääkimised ühislepingu sõlmimiseks käitiste omanikega.

Saeveskid.

Veebruaril keskpäigu alustas tööd 5 saeveskiit, esialgu veel ühe vahetusega. Tunnitaskud, peale ühe saeveski, on kõigil madalamad kui möödunud suvel.

P.

A.-s. Hõjgaard & Schultzi ehitustööde käitises Pärnumaal tööliised kurdavad sotsiaalseaduste rikkumise üle töölepingu alal ja tööliiskonna arutuste seaduse alal.

Nii on olnud ette ütlemata vallandamisi mitmel korral. Tööliisvanema tähelepanu juhtimine mainitud asjaolule on annud ainult osalisi tagajärgi.

Tööliisvanem, kelle valimiseks tööandja võimalikult palju raskusi tegi, on kord isegi vallandatud, aga tööinspektori pealekäimisel võeti siiski tööle tagasi. Samuti on keeldunud tööliste üldkoosolekuks ruume andmast.

Ei saa jätta märkimata, et ettevõtte juhatus püüab minimaalset töötasu maksta, olgugi et töötülide lahendamise komisjoni otsusega oli kehtima pandud töötasu normid üksikasioaliselt igale tööliigile. Et sellest mööda hiilida, „vallandati“ tööline, anti ühtlasi sellele tööle uus nimetus ja maksti madalam töötasu.

Tööliised, tehes ühel päeval 3—4 liiki tööd, ei teadnud õhtul üldse, kui palju nad teenisid.

Tartu

Tartu tööliiskonna palga- ja päevamured.

Tartu Tööliisühingute Keskkliidu korraldusel peeti 20. märtsil T. T. Ü. Keskkliidu nõukogu, ametiühingute juhataste ja tööliisvanemate ühine koosolek, mille tähtsaima päevakorrapunktiina toimusid tööliisvanemate ja ametiühingute juhataste aruanded käitiste ja üksikute tööhäradu töö- ja palgaolude üle. Koosolekul viibis 5. jsk. tööinspektor, kes ka vas-

tas küsimusile. Sõnavõtte oli koosolijate poolt rohkesti. Asjalik koosolek kestis 2 tundi, osavõtjaid oli üle 70.

Koosolekul esitatud töölisanemate aruandeist oleks märkida järgmist üksikute tööstuste kohta:

Tartu linna elektriijaam: töölisi 51; töötasu 25—37½ s. tunnis, peale selle perekonnaabiraha.

A.-S. A. Le Coq'i õlletehas: töölisi 76, neist naisi 18; naiste töötasu 162 s., meeste — 250—300 s. päevas. Väljavedajate kuuteenistus ühes protsentidega 120—130 kr.

Kalevi nahavabrik: töölisi 31. Naiste nädalateenistus 850 s., meestel 13—19 kr. Enne viimast palgavõitlust olid vastavad alammäärad 6 ja 9 kr. Tööstuse poolt antakse märja töö juures töölistele saapad. Puudub pesemis- ja rietusruum, nii et tööline on sunnitud samade mustade riietega koju minema; käterätte ei ole.

Tartu linna gaasivabrik: töölisi 36. Kuupalk 70—75 kr., peale selle perekonnaabiraha ja vanusetasu. Päevatöölistel 25 s. tund, peale selle samuti perekonnaabiraha ja vanusetasu.

Saapavabrik „Astra“: töölisi 35, neist mehi 17, naisi 18. Tükitööl meestel 2 nädala teenistus 25—40 kr., naistel 6—10 kr. Tunnitööl mehed 18—55 s., naised — 6—36 s. Töökaitseaduste täitmine jätab soovida, ventilatsioon halb.

Meltsi villatööstus: töölisi 81. Kangrute teenistus: meestel 60—90 kr., naistel 50—80 kr. kuus. Apretuuri osak: meestel 40—50 kr., naistel 25—30 kr. kuus.

Lellepi metallitööstus: töölisi 121, neist 20 naist. Töötatakse tükitöö alusel. Põhipalku on tõstetud 10—100%. Keskmise tunnitasu oskustöölisel 35 a., lihttöölisel: meestel 20 s., naistel 16 s.

Jaan Ratniku masinavabrik: töölisi 53. Töötasu oskustöölisel 19—40 s., lihttöölisel 16—24 s. tund. Peremees on nõus-tunud 1. maiks töötasu 2—3 s. võrra tunnis tõstma.

Töötatakse 7 tundi päevas, 1. apr. loodetakse 8 tundi töötama hakata.

TAV alumiiniumivabrik: töölisi 111, töötab 3 vahetusega, osaliselt 2 vahetusega, tööpuudust ei ole. Meestel tunnitasu 14—38 s., keskm. 25 s., naistel 12—17 s., keskm. 15 s. Käitise tehnilised kaitsevahendid jätvavad soovida.

Karl Pärna metallitööstus: töölisi 15. Palgad madalad.

Üh. „L.-E. Eksporttapamaja“: töölisi 140, neist 20 naist. Kuupalgalised mehed 60—70 kr. kuus, tunniviisi 20—33 s., naised 35—45 kr. kuus. N. Venega sigade müügi lepingu sõlmimisega avaneb ehk osa ümberkorralduste tõttu vallandatud tööliste tagasivõtmise.

K.-ü. „Postimehe“ trükikoda: töölisi 101. Palgad meestel 16.50—26 kr., naistel 9.50—11 kr. nädallas, keskm. teenistus 20 kr. näd. Tööd rohkesti.

O.-ü. Matieseni trükikoda: töölisi 87. Meeste nädalapalk 16—25 kr., naistel 8—12 kr. Tööd rahuldavalt.

K.-ü. „Noor-Eesti“ trükikoda: töölisi 28. Nädalapalgad: meestel 12—25 kr., naistel 5—11 kr.

„Estonia“ villavabrik: palgad naistel 15—25 s. tunnis, meestel 22—30 s. Üles öeldud 20 töölisele.

Kuusiku villavabrik: töölisi 70 ümber. Kuuteenistus meestel 25—50 kr., naistel 20—25 kr., tunnitasu meestel 10—30 s., naistel — 8—15 s.

Univeri jahuveski ja lauavabrik: töölisi 57. Kuni 1. jaan. töötas vabrik kolme vahetusega, nüüd kahe vahetusega. Tööliste vallandamisest saadi nii üle, et üks vahetus oli kordamisi puhkusel. Saeveski tööle hakkamisega paigutati osa töölisi ümber, nii et töötatakse praegu 6-tunnise tööpäevaga 3 vahetust, kuna aga palk peremehe vastutuleku tõttu on siiski vähendamata, s. t. saadakse 6 tunni eest 8 tunni tasu. Peale selle on veel preemiaid korraliku ja hoolsa töö eest 50 kr. aastas.

Karl Pärni metallitööstus, Tartus. Käitises töötab 16 töölisel. Neist 6 naistöölist, kelle tunnitasu on ainult 12 senti. Hooldamata sellest, et käitis töötab suurte kasudega, ei taheta mingil tingimusel seda naeruväärselt madalat töötasu tõsta.

Tervishoiu määruste täitmine on ebanormaalne, puuduvad vastuabinõud tinamürgitustele.

Töölisanemad tööandja ei arvesta ega saa aru tema õigustest tööliste huvide kaitsmisel. Ähvardatakse isegi vallandada ja teha töölise seas selleks kihutustööd, lubades töölisanema vallandamise korral minisuguseid preemiaid tööde pealt.

Mujal

Järva aj. maavalitsuse ehitusteede käitis.

Käitises töötab umbes 18 töölisel. Tööliste koosseisu kuuluvad suvehooajal auto-, teehöövli-, rulli-, kivi-purustajate ja traktorite juhid, kellest osa omab õppinud töölise kutse lukusepa- ja sepatöö alal, osa mitte. Käitise juhatus kohtleb aga neid kõiki võrdseina, makstes ühesuurust palka nii kutsega kui ka kutseta töölistele. Kutsega tööliste kõrgema palga nõudmised on jäetud tagajärjeta. Kõik eespoolmainitud töölised töötavad talvel maavalitsuse töökojas, tehes masinatele remonti.

Suvehooajal kuuluvad veel käitisesse kivi-purustajate artellid, kivi-kompijad, liiva- ja killustikuvedajad jne. Nendele maksetakse palka Teedeministeeriumi poolt ettekirjutatud normide järgi, missuguseid koha peal veel kärbitakse. Kõik töölised kuuluvad 1. apr. 1936. a. haigekassa alla, kuna varem kuupalgalised said arstiabi riigiteenijatega ühel alusel. Nimetatud muudatuse tegemisel ei arvestatud tööliste soovidega.

Talulaste valgumine vabrikusse.

Väga kurvaks ja hukkamõistetavaks nähtuseks tuleb lugeda Sindis talulaste valgumist vabrikutöele. Mitte niisuguste talulaste, kellele isatalu on jäänud kitsaks suure perekonna tõttu ja kes on hädasunnil pidanud tööle asuma mujale, vaid niisuguste, kes on tulevased taluperemehed ja perenaised. Näiteks — keskmise suurusega talukohta peavad elatanud vanemad. Nende ainus poeg käib Sindi vabrikus töös, kuna tema asemel töötab kodus võõras sulane. Sulasele maksetakse umbes pool poja vabrikuteenistusest. Teine näide. Poeg ja tütar käivad vabrikus töös. Vanemad on oma talu pooletera peale annud. Lastele saadetakse kodust moonajaärele. Paljude talude miniad või väimehed, tulevased taluperenaised ja peremehed, ei saa kodus oma vanematega läbi ja tulevad vabrikusse töölistelt tööd ära kiskuma. Kui aga juhtub, et sulane, kes talu tööle on paigutatud, vabrikusse tööle saab, siis on põrgu lahti. Käiakse vabriku valitsuselt nõudmas nende teenija vallandamist, sest muidu ei saavat nemad oma talu pidada. Kahjuks võetakse nende juttu sagedasti kuulda. Siin peaks vabriku valitsus töölisnõukoguga käsikäes töötama. Seega näib, et Sindi ümbruse taludes tööliste puudust ei ole, vaid töölisi on küllalt. Nii on see arvatavasti ka teisel. Üksikud talulapsed lähevad linnadesse kergelt elu otsima. Kuni säärased nähtused püsivad, püsib tööliste puudus taludes ja tööpuudus linnades ja vabrikuis.

Tõeline.

Mitmesugust

Mehhiko tööliste konföderatsiooni aktsioon sotsiaalkindlustuse sisseseadmiseks. Mehhiko tööliste konföderatsiooni nõudmisel on Mehhiko parlament asunud seaduse väljatöötamisele sotsiaalkindlustuse kohta. Seni oli Mehhiko sel alal maha jäänud; uue seadusega aga tahetakse kindlustada töövõtjaid haiguse, töövõimetuse ja vanaduse vastu; samuti on ette nähtud pensionid teenistusvanuse alusel ja pensionid perekonnaliikmeile kindlustatu surma puhul.

A. K.

Haigekassade kongress nõudis sotsiaalkindlustuse laiendamist.

Haigekassade kongress peeti 20. ja 21. märtsil Tallinnas. Nagu ülevaateist selgus, on suurem osa haigekassasid lõpetanud möödunud aasta aineliselt rahuldavalt, ainult ravikuludid ei kata 2%-line maks, mis pärast on tulnud võtta lisa teistest tuludest.

Mõnes haigekassas on isegi abistamisnorme tulnud kärpida.

Üksmeelselt (5 häälte vastu) otsustas kongress jääda seisukohale, et ka edaspidi peab kassaosalistele antav arstiabi olema tasuta.

Haiguskindlustusest refereerisid L. Johanson ja V. Luksepp. Ühel häälte võeti vastu resolutsioonid, milles rõhutatakse haiguskind-

lustuse ümberkorraldamise asemel kehtiva haiguskindlustuse seaduse täiendamist ja selle ulatuse laiendamist kõigile töölislike ja teenijaile. Uusi vabriku- ja kutsekassasid juure asutada ei tule. Haigekassadele jäägu senine omavalitsus ning haiglate, sanatooriumide ja muude raviasutuste ja vabamüügipapteekide avamise õigus.

Eesti Haigekassade Liidu aruanded kinnitati ühel häälte. Liidu juhatusse valiti: K. Lukk, F. Kauks, V. Luksepp, A. Mägi, V. Ado ja N. Andresson.

Kongressil oli esindatud 18 haigekassat 58 esindajaga.

Sõnaõigusega võttis kongressist osa ka Tallinna Ühise Haigekassa tegelasi ja tööinspektoreid.

Sadamatöölise haigekassast.

Teatavasti on sadamatöölised nii Pärnus kui ka Tallinnas nõudnud endale haigekassat. Kahjuks ei ole seni sel alal midagi saavutatud.

Sadamatöölised on vahete-vahel katsetanud ise asutada sellekohaseid kassasid liikmete ravimiseks. Kahjuks ei ole seadusliku aluse puudumisel neil võimalik olnud koguda vastavaid sissemaksu töölise palkadest ega tööandja juurdemaksudest.

Sellane haigekassa töötas vabatahtlikul alusel Tallinna Sadamatöölise Ühise juures. Töölised maksid ise 6 protsenti. Tööandjate juuremaksu ei olnud. Ilma sunduslikku iseloomu kandmata ja vähesel liikmete arvuga ei ületanud kassa tulud kulusid. Kõigist püüetest hoolimata kassat säilitada pidi see oma tegevuse lõpetama pärast seda, kui ta kustutati avalike haigekassade võrgust.

Nüüd on sellane kassa asutatud ka laeva-töölise ühingu juures. (Laeva-töölise Ühingu teotseb tihedas sidemes steidoridega.) Töölised maksavad 2 ja tööandjad 2 protsenti. Kassa asutamise ajal võeti põhimõtteks, et tuleb sisse seada ooteaeg, missuguse aja jooksul kogutud summad moodustavad kassa põhikapitali. See tõuseb praegu 3000 kroonini. Kuid ka sellest üritusest ei või oodata kuigi palju tulemust. Seni on abistatud ainult üksikuid ja neidki teatud filtri läbi, möödub aga suurema osa liikmeskonna ooteaeg, siis on oodata haigekassa kulude suurenemist, eriti veel seetõttu, et kassa liikmeskond ei ole nii suur, et see suudaks luua kassale kindla majandusliku aluse. Seepärast on karta, et ka see haigekassa võib oma tegevuse lõpetada, nagu lõpetas selle omal ajal ka Tallinna sadamatöölise haigekassa.

Hädasti oleks vajaline luua sadamatöölise haigekassale seaduslik alus, kuhu kuuluksid kõik sadamatöölised (neid on registreeritud sadamakapteni juures üle 2300, kuid tegelikult elukutselisteks võiks lugeda 600—700 töölist). Samuti on loomulik, et tööandjad maksaksid juure 4 protsenti senise kahe asemel.

A. O.

Raudtee liinitöölised palgatõusu ootel.

A. Saul.

Elumaksumuse tõus kõigi esmajärguliste tarbeainete kallinemise näol on tabanud eriti valusalt kõiki palgategenijaid. Kuigi mõnel pool on tööliste palku veidi tõstetud, liigub elukallidus võimsa tendentsiga ees. Erinevas olukorras on selles eriti riigitöölised. Palgaolude parandamise mooduseks on riigitöölisel hoopis kitsamapiirilised võimalused kui era-käitiste töölisel. Raudtee liinitöölised töötavad töölised on jaotatud kahte kategooriasse. Üks osa neist on oma teenistuslepingu poolest riigiteenijad, kes saavad oma kindlaksmääratud palga kuupalga alusel, mis kõigub enamikul Kr. 55—57 vahel. Lisaks sellele saavad nad lasteabiraha, teenistuse vanusetasu, riidevarustuse ja osaliselt ka prii korteri. Arvesse võttes välistöödel kuupalga alusel töötavate liinitöölise töö iseloomu, kinniseks muutunud elu alalise kohaloleku vajaduse näol, pühapäevast valveteenistust jne. ei saa pidada nende majanduslikku seisundit kuigi rahuldavaks. Sellest tingituna on raudtee töölisvanemad ja liinitöölise kutseorganisatsioon — Raudtee Tee- ja Ehituste kuuja päevatöölise kutseühing — oma koosolekul juba mõnd aega rõhutanud nende palgade tõstmise vajadust vastavalt elukalliduse tõusule. Kuna nimetatud liinitöölise palgade küsimus on olenev täiel määral riigi eelarvest paljadeks ettenähtud krediidid osas, siis käesoleval eelarve-aastal, kus Vabariigi Valitsuse poolt on ette nähtud 1,2 miljonit krooni riigiteenijate palgaolude parandamiseks, ootavad ka tähendatud liinitöölised suurima huviga, kuivõrd nende palgaolud seega parandamist leiavad. Kuuldavasti kavatakse tõsta peamiselt teenistuse vanusetasu. Seega võidavad eriti just need liinitöölised, kes juba kauemat aega on teeninud. Kuna teenistuse vanusetasu maksetakse põhipalga alusel, siis on karta, et käesolevaga võidavad tunduvalt palka juure vaid kõrgemapalgalised. Tööliskonna seisukoht selles küsimuses on see, et vähemapalgalisile teenistuse vanusetasu protsenti märksa tõstetaks, seega siis ka palgakõrgendus enam-vähem ühesuguses osas kõigile riigi kuupalgalisile osaks saaks, sest elukalliduse tõus on tabanud kõiki ühtlaselt.

Teine osa liinitöölisist on päevalpalga alusel töötavad töölised, kelle olukord on hoopis erinev ja majanduslikult halvem. Nimetatud töölise palgaks on naistel Kr. 1.52 kuni 1.60 ja meestel Kr. 1.68—1.76 päevas, välkeel osal ametmeestel pisut enam. Sellele lisaks maksetakse neile 1. XII 1936. a. alates lasteabiraha riigitöölise lasteabiraha seaduse normide alusel. 1. X 1936. a. said päevatöölised sisuliselt 2% palgavähenduse osaliseks nende maksustamisega pensionikapitali mak- suga. Pealegi kannab päevatöölise teenistuse leping sageli vaid hooajalist iseloomu. Peaks olema selge ilma igasuguse pikema põhjenduse- ta, et selle osa töölise majanduslik olu- kord on mitte küllaldane. Nende töölise suhtes on tööliste esindajate poolt püstitatud nõudmine palgade tõstmiseks 25% võrra. Ei

saa muuseas jätta märkimata asjaolu, et juba pikemat aega on suurendatud liinitöölise nõudmist nende töövõiljakuse suhtes, mis omakorda nõuab tublimaid tööjõude. Tööliskonna korduvale soovidele on raudteevalit- suse poolt liinitöölise kutseühingu esinda- jatele antud nüüd lubadus päevatöölise pal- kade tõstmiseks üle riigi 2 sendi võrra tun- nis ning Tallinnas ja Nõmmel kui eri elu- kallidusega rajoonis töötavaile päevatöölisele on lubatud palgalisa veidi enam. Tähendatud palgakõrgendus ootavad liinitöölised pikisil- mi. Palgatõstmine ei jäta kahtlemata oma head mõju avaldamata liinitöölise töömeel- olele ja seega ka liinitööde tulemustele.

Käsitöösturid ületundide eest kõrgema tasu maksmise vastu.

Käsitööstuskoda, et selgitada käsitööstuse ringkondade erialalisi huvisid ja seisukohti, korraldas sektsioonide büroode kaudu vasta- vad järelepärimised.

Nagu vastuseist selgub, olevat käsitööstuse ringkondade arvates üheks käsitööstuse areng- pidurdavaks teguriks praegu meil kehtiv ületunnitöö ja selle eest vähimalt 50% lisa- tasu maksmist normeeriv seadus. Nõmelt on praegu kehtiva seaduse kohaselt lubatud teha ületunnitööd vaid seaduses loeteldud juhtudel ja korras ning selle eest tuleb maksa vähi- malt 50% rohkem normaalset tunnitasust.

Sellane olukord tundub käsitööstureile eba- loomulikuna ja nad arvavad, et ületundide eest 50% lisatasu maksmine viib tootmiskulud kõrgele, mis takistaks toodete levikut, seega omakorda vähendades tööhulka. Ka osutavat see 50% lisatasu käsitööstureile, nende endi arvates, üle jõu käivaks, kuna käsitööstuses olevat töövõtjad suuremalt osalt spetsialistid omal alal, kelle tötasud on küllaltki kõrged.

Ometi olevat just käsitööstuse ettevõteteis meaalne tarvidus teha ületunnitööd, sest käsi- tööstused tegelevad peamiselt hooajatoodega, kus tekib tööde kuhjumine.

Sellest ei saavat ka üle suurendades töö- võtjate arvu või seades sisse töövõtjate teise vahetuse, sest käsitöösturite arvates puudu- vat käsitööstustes tööle rakendamiseks tõeli- selt oskuslikud tööjõud, oskusega, nagu seda vajaks käsitööstus.

Samal ajal, nagu mainivad käsitöösturid, ületunnitöö 50% lisatasu maksmise kohustust normeeriv seadus pidurdab olemasolevate os- kuslike tööjõudude töösse rakendamist, kuna käsitööstuse kandejõud ei võimaldavat üle- tunnitöö eest 50% lisatasu maksmist.

Kodumajanduse instrktorid tööliskeskus- tesse.

Kodumajanduskoda on püüdnud selgitada olukorda, kuidas viia nii kodumajanduslikku kui ka tervishoidlikku nõuannet senisest suu- remal määral meie töölise, maatöölise ja väikemaapidajate kodusse.

Seni on sel alal olnud nõupidamisi Maa- töölise ja Väikemaapidajate Koja, Tööliskoja

ja Eesti Töölisühingute Keskliiduga. Ühiselt on kiidetud heaks instruktoreite saatmist meie suurematesse tööliskeskustesse, nagu Kohtlasse, Kiviõlisse, samuti linnade tööstusrajoonidesse, et koha peal tutvuda töölisperekondade olukorraga, anda üksiknõuannet ja hiljem korraldada ka kursusi ning loenguid.

Verine kanderaam peletab töölisi eemale.

Viimasel ajal on Kiviõli kaevandusse tööle tahtjaid söelunud sealt läbi 1000 inimese ümber, kuid hoopis vähesed neist on jäänud sinna peatuma. Suur osa lahkub kohe, ilma et oleks töökohta vastu võtnud. Nii käis hiljuti ühel nädalal Kiviõlis üle 300 mehe tööd vaatamas, kelledest ainult 10 või 25 jäi tööle.

Uusi väljast kohale sõitnud inimesi hirmutab omast kohast ka ühe streki suudmel tööliste märkimise ruumis olev verine kanderaam. Nagu kuulda, ongi paljud arustulnukad verist kanderaami nähes jalamaid ümber pöörnud ja läinud tulnud teed tagasi. Arvatakse raskeid tööõnnetusi juhtuvat maa-alla niivõrd sageli, et vahapeal ei jõuta isegi kanderaami verest puhtaks loputada. Mainitud kanderaam on seisnud märkimisväärselt verisena juba pikemat aega.

Tööpõlgajate arv tehakse kindlaks.

Sotsiaalministeeriumi tervishoiu- ja hoolekandevalitsus saatis maavalitsusile ja linnavalitsusile väljavõtte vabariigi val. poolt kinnitatud kerjamise ja tööpõlgamise vastu võitlemise seaduse põhimõtetest ja soovib hiljemalt 1. aprilliks andmeid selle kohta, kui palju võiks umbes olla nende omavalitsuste administratiivpiirkonnas sellaseid isikuid, kelle kohta tuleks omavalitsusil teha laagrissepaigutamise ettepanekuid.

Töötulide lahendamise komisjoni uueks esimeheks prof. A. Piip.

Uus töötulide lahendamise seadus astus hiljuti jõusse. Ühiklasi on senine töötulide lahendamise komisjoni esimees J. Jaakson esitanud lahkumispalve ja lahkub sellelt kohalt. Tema asemele sai komisjoni esimeheks senine esimehe asetäitja prof. A. Piip. Uueks esimehe asetäitjaks sai tehnikainstituudi rektor prof. P. Kogeremann.

Töökaitse seaduste rikkumine.

Töökaitse seaduste rikkumise eest on tänava 1. jaan. kuni 1. aprillini vanema tööinspektori trahvimäärustega karistatud 520 korral. Mulgu oli aasta kestes trahvimäärustega karistamisi 1940 juhtu. Trahvidest saadud summad kantakse erikapitali, kust maksetakse haigetele ja vigastatud töölisele töökaitse ja sotsiaalkindlustuse osakonna direktori otsuse kohaselt ühekordseid või perioodilisi toetussummasid. Toetuse saamiseks tuleb palvega esineda kohaliku jaoskonna tööinspektori kaudu. Toetust ei anta töölisele nende võlgade kustutamiseks ega ka töölisele, kes üle kolme aasta on olnud eemal tööstuslikust tööst. Pe-

rioodilist toetust tähendatud kapitalist ei anta mitte kauem kui kahe aasta vältel. Toetusi trahvikapitalist on möödunud eelarveaasta jooksul antud 90 toetustvajavale tööta tööli-sele.

Nõuandenurk

K ü s i m u s 26: Kas tööandja võib oskustöölise, kes töötab oma lepingus tähendatud kutsealal, paigutada päeva pealt lihttöödele?

V a s t u s: eitav.

Töölise töölepingu seaduse § 1 järgi töölepinguga tööline võtab endale kohustuse teha tööd tööandjale ja sama seaduse § 8 järgi on ta kohustatud täitma tööandja või tööjuhataja korraldusi lepingus ettenähtud tööasjus. Järelikult ei saa tööandja töölisel nõuda muud tööd kui seda, mille suhtes lepingus on kokku lepitud. Uuele tööle paigutamine tähendab töölisel sellase töö nõudmist, mille suhtes lepingus kokku lepitud pole, ja tööandja ei saa seda teha senist lepingut lõpetamata ja töölisega uut lepingut sõlmimata.

K ü s i m u s 27: Kas artellide liikmeid tuleb lugeda tööandjaks Tööstuslike käitiste tööliskonna asutuste seaduse mõttes?

V a s t u s:

Kehtivas õiguses tehakse vahet kaht liiki artellide vahel. Esimesed moodustavad endast juriidilise isiku. Nimetatud seaduse § 3 järgi loetakse tööandjaks käitise varade valdaja või tema poolt määratud vastutav tööjuhataja. Balti Eraseaduse järgi juriidilised isikud teostavad valdust oma orgaanide, ja nimelt juhataste, kaudu, järelikult juriidilist isikut moodustava artelli juhataste liikmeid tuleb lugeda tööandjaks, nad võivad aga olla ka tööliseks, kui nad on artelliga töölepingulises vahekorras.

Teised ei moodusta endast juriidilist isikut. Siin artelli kõik liikmed on kaasomanikud ja kaasvaldajad, järelikult tööandjad.

On nimetatud aga ka käitise vastutav juhataja, siis on ainult tema tööandjaks. Seaduse § 3 järgi on tööandjaks kas käitise varade valdaja või (mitte ja!) vastutav juhataja, aga mitte mõlemad koos. Vastutav juhataja, kes ei ole käitise varade valdaja, vaid pidaja (detentor), kõrvaldab tööandja positsioonilt käitise varade valdaja. Loomulikuks sellast olukorda pidada ei saa.

K ü s i m u s 28: Kas tööandja on kohustatud kandma palgaraamatusse ka suulised kokkulepped (n. tükitöö korral tagatud põhipalk) ja kas seesuguste sissekannete puudumisel sellaseid kokkuleppeid tuleb võtta mitteolevaina?

Vastus:

Palgaraamat on töölepingu vormiks töö- lise ja tööandja vahel. Palgaraamatusse tuleb kanda Tööliste töölepingu seaduse § 28 1. lõike alusel töölepingu tekst. Ei täida töö- andja seda kohustust, võib tööline ühekül- gelselt töölepingu Tööliste töölepingu seaduse § 17 p. 3 põhjal lõpetada, kusjuures tööandja võib langeda KRIS-e § 348 p. 2 alusel krimi- naalse karistuse alla. Suuline kokkulepe tü- kitöö korral tagatud põhipalga kohta on pool- tele siduv ja kuulub töölepingu sisusse. See- pärast tuleb ta ka kanda palgaraamatusse. Kui tööandja seda seadusevastaselt ei tee, siis selle asjaoluga ei muutu säärane kokkulepe mitte olematuks, vaid seob mõlemaid pooli. Ei ole ju palgaraamat meil ainsaks töölepin- gu vormiks töölise ja tööandja vahel, vaid kehtiv on ka suuline kokkulepe (seaduse §§ 1, 5).

Küsimus 29: Kas on veonduskäitise valdaja linnas kohustatud maksta ületundide eest tasu hobusemeestele, kes saavad tasu tükitöö alusel, vaatamata sellele, et palgaraa- matus pole kokkulepet ületundide kohta?

Vastus: jaatav.

Tööandjal käitises esemete veoks linna tä- navail (mitte maal) tuleb maksa tasu üle- tundide eest, vaatamata sellele, kas selle koh- ta erikokkulepe on olemas või mitte. (Riigi- kohtu otsus nr. 4 — 1936. a.). Tükitöölistel ületunnitasku arvutamisel loetakse normaal- seks tunniteenistuseks palgamaksu perioodil normaaltööajaga teenitud summa, jagatud tehtud töötundide arvuga.

Hobusemeeste kohta ei kehti see norm ai- nult siis, kui tööline töötab olukorras, kus tööandjal on võimatu pidada järelevalvet töö- aja kohta.

Küsimus 30: Kas palgamaksmiseks kuluv aeg loetakse tööajaks?

Vastus: eitav.

Tööajaks loetakse aeg, mil tööline on töö- andja või tema poolt määratud tööjuhataja käsutada ega saa seda aega kasutada oma äranägemisel. Palgamaksmisel tööline ei ole tööandja käsutada ja ta saab seda aega ka- sutada oma äranägemisel. Sellest järgneb, et palgamaksu aega ei loeta tööajaks.

Sellele seisukohale tuleb asuda ka lähtu- des Tööliste töölepingu seaduse § 32-st. Vii- masest nähtub, et palgamaks võib toimuda ka pärast tööaega. Järelikult ei saa palga- maksmiseks kuluvat aega lugeda tööajaks.

Küsimus 31: Kas Eestis kehtib mingi seadus, mis keelaks kutsetunnistuse taaskõige Meistrite, õppinud tööliste või tööstusõpi- laste seaduse alla arvatud tööaladel tööta- mise?

Vastus: eitav.

Mingit seesugust normi Eesti õigus ei tunne. Teatavad kitsendid sel alal kehtivad vaid käitiste ja ettevõtete tegelikelt juhata- jailt kutsetunnistuse nõudmise määruse (RT 52 — 1936) ja Tööstusseaduse (RT 30 — 1936) alusel. Tööliste, kel puuduvad kutse- tunnistused, pole aga seni töötamist kitsen- datud.

Küsimus 32: Kas on võimalik saada õppinud töölise kutsetunnistust lihtsustatud eksami korras, kui on tõendatud kauaaegne tegevus oma kutse erialal?

Vastus: jaatav.

Haridus- ja sotsiaalmin. korralduse § 12 alusel meistrite ja õppinud tööliste eksami korra kohta võib Tööoskusamet kutseoskus- nõukogu otsusel võtta eksami tulemustena ar- vesse kauaaegset meistri või õppinud töölise ametile vastavat tegevust kutse-erialal, kas täielise või osa eksami asemel.

Küsimus 33: Kas tööline on õigusta- tud saama palgalist puhkust 1936. a eest, kui ta asus tööle 1935. a. juulis, palgaraama- tu sai aga alles 1936. a. oktoobris, kusjuures käitise juhatajat on vahetatud, mistõttu uus juhataja ei tea, millal tööline tööle asus ja kas ta on õigustatud puhkust saama?

Vastus:

Palgaraamatu andmine või mitteandmine käitise juhatuselt töölisel on tähtsusetu te- ma puhkuse õiguse tekkimisele. Nõutav on, et tööline oleks kuni 23. septembrini vähi- malt aasta töötanud sama tööandja ükskõik millises käitises, mis allub Tööstustööliste palgalise puhkeaja seadusele (RT 108 — 1934).

Küsimusest ei selgu aga, kas käitise ju- hataja vahetumisega käitis on läinud üle uuele omanikule või mitte. On käitis läinud üle uuele omanikule, siis igatahes ei saa puh- kust uuel omanikult nõuda enne, kui uus omaniku juures ollakse katkestamata töötan- nud üks aasta, kuna endised nõudmised puh- kusetasu asjus tuleb juhtida endise omaniku vastu. Ei ole aga käitis mitte üle läinud uuele omanikule, vaid on vahetunud ainult käitise vastutav juhataja, siis püsib puhke- õigus muutmatul kujul.

Vastutav ja tegev toimetaja: *Ilmar Rebane*, väljaandja Töölislikoda. Ilmunud 10. aprillil 1937. a.